

SOCIETATEA DE MÂINE

279803

CUPRINSUL:

<i>POLITICA EXTERNĂ: Conferința dezarmării la Geneva.....</i>	N. Dașcovici
<i>EUROPA CONTIMPORANĂ: Oxford...</i>	Victor Cornea
<i>PROBLEME FILOSOFICE: C. Rădulescu-Motru: Vocația. — Factor hotărâtor în cultura popoarelor.....</i>	N. Mărgineanu
<i>ACTUALITĂȚI: In anul al 9-lea de apariție</i>	Horia Trandafir
<i>FIGURI REPREZENTATIVE: Muzica românească în Ardeal. — Compozitorul Tiberiu Brediceanu</i>	Octavian Beu
<i>PROBLEME ECONOMICE: Problema datoriilor agricole și stabilizarea leului...</i>	Artur Anderco
<i>ARDEALUL VECHIU: Vasile Coloși — Colaborator al Dicționarului de Buda din 1812.....</i>	Ernest Armeanca
<i>DISCUȚII ȘI RECENSII: Revistele românești în 1931.....</i>	Olimpiu Boitoș
<i>Activitatea „Astreii Maramureșene“....</i>	Gh. V.
<i>PAGINI LITERARE: Paznicul cimitirului</i>	Ion Munteanu
<i>Anomalie. — Balconul (versuri).....</i>	Marta D. Rădulescu
<i>CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Concertul de pian Aurelia Cionca: „Rapsodia Română” de Liszt.....</i>	Aurel Decei
<i>Note la un recital de dans.....</i>	O. B.
<i>N. Mărgineanu: Problema evoluției....</i>	Bucur Țincu
<i>Iacob Negruzzi. — Teatru: Ploaia, piesă în trei acte de Somerset Maugham. — Cărți, reviste, ziare: Olimpiu Boitoș, Une correspondance française concernant le Congrès de Berlin (1878).....</i>	Cronicar
<i>FAPTE, IDEI, OBSERVAȚIUNI: D. Goga profesor de estetică. — Asasinatul dela Soroca. — Ofensiva clericalismului. — Tezaurizarea energiei nervoase. — O manifestare ziaristică și o expoziție a presei românești bănățene. — Un punct negru polonez: procesul dela Brest-Litovsk. — Preoțimea spaniolă se acomodează. — Anularea datoriilor germane? — Decorația pentru unitatea națională. — Pedagogie improvizată. — Se înmulțesc crimele. — Hyperion. — Cheltuielile militarismului ungar. — Masaryk despre criză</i>	Redacția
<i>COPERTA și desenele interioare.....</i>	Catul Bogdan

Sibiu

I. 413

Biblioteca Universității Regale Ferdinand I.
din Cluj.

M. 319 / 33
EXEMPLAR LEGAL

Director: ION CLOPOTEL

Redacția: Piața Unirii No 8

Administrația: Str. N. Iorga 11/a

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni

Un exemplar: 20 Lei

Anul IX

Cluj, 15 Ianuarie 1932

Nrul 1

ABONAMENT ANUAL:

Autorități, birouri, bănci . 1500 L

Societăți culturale, școli . . 1000 L

Liber-profesioniști 600 L

Funet., studenți, muncitori. 500 L

In streinătate: dublu

Abonamentele se plătesc anticipat

©B.C.U. Cluj

Publicațiune

Se aduce la cunoștința generală că termenul de predarea declarațiilor directe de impuneri la contribuțiuni directe pe anul 1932 începe la 1 Ianuarie 1932 și expiră la 31 Ianuarie 1932.

Acest termen se prelungeste pentru marile întreprinderi până la 28 Februarie, iar pentru societățile anonime până la aprobarea bilanțului de către adunarea generală, nu însă peste data de 30 Aprilie 1932.

Se atrage atențiunea celor obligați la facerea declarațiilor că nu se vor mai acorda alte termene.

Până la stabilirea impunerilor de către prima instanță, plata impozitelor directe pentru anul 1932 pe trimestrul Ianuarie—Aprilie se va face cu titlu provizoriu pe baza debitelor anului 1931, conform dispozițiilor art. 5 al legii din 15 Nov. 1927.

Cum se fac declarațiunile?

Declarațiunile se fac pe formulare oficiale în modul următor:

a) Pentru impunerea veniturilor din comerț, industrie, profesioni și alte ocupațiuni necomerciale, pe formularul No. 4; iar pentru societăți anonime și pentru comercianții și industriașii cari au registre în regulă și bilanț întocmit, pe formularul No. 4 bis;

b) Pentru impunerea venitului global pe formularul No. 5;

10. Locuitorii satelor fac declarațiuni analoage pe formularul No. 5 pentru impunerea venitului la global. Acei săteni însă cari au avut în anul 1931 un venit total sub 20 mii lei sunt dispensați de a da declarațiuni.

Se menționează că aceste declarațiuni trebuiesc completate cu toate datele prevăzute în formulare, în caz contrariu, ele se consideră necomplete și declarații cad sub sancțiunile prevăzute pentru ceice nu dau declarații.

Instrucțiunile pentru întocmirea și predarea declarațiilor se găsesc pe formularele respective.

Formularele oficiale No. 4, 4 bis și 5 se procură dela percepții.

Ce se declară?

Comercianții, industriașii și meseriașii cari au fost impuși în anii 1929, 1930 și 1931 la un venit mediu de cel mult 150.000 lei sunt datorii a face declarațiuni pe formularul No. 4 în vederea impunerii lor pe clase pentru o perioadă de trei ani începând cu anul 1932.

Celelalte venituri din comerț, industrie, profesioni, ocupațiuni întâmplătoare, venituri mobiliare, salarii, tantieme, dividende, etc., care se impun anual, fie la global, se declară pe formularele respective așa cum ele s'au încasat sau cum sunt de încasat pe 1931.

Pentru orice fel de imobil neimpus se va face declarație aparte pe formularul No. 3.

În formularul de declarație No. 5, între datele statistice, nu se va răspunde decât la întrebările referitoare la valoarea locativă și la cele referitoare la numărul servitorilor și automobilelor.

Dispense de darea declarațiunii

1. Contribuabilul care are un venit total sub 20.000 lei, atât din

veniturile sale proprii, cât și din veniturile soției sau altor membri ai familiei sale care le are la dispoziție, este dispensat de darea declarațiunii de impunere la venitul global. Dacă însă are de cerut vreo scădere de impozit pentru sarcini ipotecare sau familiare care se acordă anual, va trebui să facă cerere tot pe formularul No. 5.

2. Contribuabilul, care are venit numai din salariu sau din valori mobiliare, va face declarație pe formularul No. 5.

3. Contribuabilul al cărui venit impozabil, fie global, fie elementar, judecat după cel din anul precedent, este același ca și în anul viitor și dacă nu are nici un scăzământ de cerut și nu și-a schimbat reședința, nici nu și-a modificat felul întreprinderii sau al profesiei, poate să nu mai facă declarație. În acest caz se presupune că a menținut declarația din anul precedent numai în ce privește veniturile, nu însă în ce privește și scăderile pentru sarcini ipotecare, chirografare sau familiare, pentru cari se cer dovezi în fiecare an. Deci spre a obține pe anul 1932 aceleași scăderi trebuie să facă declarație și să aducă dovezile legale la stabilirea impunerii.

De această dispensă nu pot beneficia cei obligați la ținerea registrelor comerciale, întrucât cifrele din registre nu pot fi aceleași ca în anul precedent, și deci veniturile diferă.

Sanțiuni

Contribuabilii cari nu se află în condițiunile de dispensă arătate sau ale căror venituri s'au modificat și nu vor face declarațiile de impuneri în termen, sau le vor face necomplete, vor fi impuși din oficiu și li se vor aplica amenzile prevăzute de legea pentru represiunea evaziunii fiscale.

Stabilirea impunerilor

Impunerile se vor efectua la percepții în zilele în care se vor arăta prin afișare la timp.

Contribuabilii cari au făcut declarațiuni vor fi citați.

Cei impuși din oficiu nu se citează.

Contribuabilii vor trebui să fie prezenți la impunere în zilele în cari vor fi citați, cu actele și registrele ce au a prezenta.

Cei ce nu se citează vor trebui să se prezinte în zilele publicate spre a se evita impuneri eronate.

Dispozițiuni speciale

Termenul prevăzut în art. 7 din legea pentru represiunea evaziunii fiscale referitor la obligațiunea firmelor individuale și a societăților de a depune liste cuprinzând numele și domiciliul persoanelor pe cari le-a utilizat în cursul anului 1931, cu arătarea sumelor plătite în acel an, sub formă de salarii, tantieme, participări la beneficii sau altă formă se va păstra până la 15 Ianuarie 1932. Cei cari nu le vor depune în termenul acesta, vor fi supuși sancțiunilor prevăzute de articolul sus citat.

Se pune în vedere tuturor proprietarilor de imobile închiriate, hotelurilor de camere mobilate, cum și patronilor tuturor întreprinderilor particulare că pe baza modificărilor aduse art. 110 din legea contribuțiilor directe, sunt obligați să dea toate lămuririle ce se vor cere de organele fiscului pentru locatarii și salariații lor, în vederea stabilirii impozitelor Statului. Cei ce nu se vor conforma vor fi supuși penalității prescrise de acel articol.

Subsecretar de Stat

(ss.) Zamfir Brătescu

Directorul contrib. directe
(ss.) Iordan Ștefănescu.

Fumați țigaretele :

Mihal Tomis Macedonia Bucuresti Specialitate

Produse superioare ale Casei Autonome a Monopolurilor,
fabricate din tutunuri orientale

Fumați țigareta :

VIRGINIA

Un nou produs al Casei Autonome a Monopolurilor, fabricată exclusiv cu tutun de Virginia

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SOCIALĂ ECONOMICĂ

CONFERINȚA DEZARMĂRII LA GENEVA

Luna viitoare, la 2 Februarie 1932, se întrunește la Geneva, sub președinția dlui Arthur Henderson, ministrul de afaceri streine al imperiului britanic, conferința generală a dezarmării, despre care s'a spus, cu multă dreptate, că va fi cea mai importantă adunare internațională ce s'a ținut după conferința păcii dela Paris (1919).

Amânările succesive

De data aceasta, conferința se va ține cu siguranță, după ce a ceeaș adunare internațională pentru dezarmare, fixată de mai multe ori, a fost, mereu, amânată.

Intr'adevăr, *întâia oară* această conferință trebuia să se întrunească la data de 15 Iunie 1925, potrivit prevederilor protocolului de arbitraj obligatoriu din toamna anului 1924 — faimosul „protocol dela Geneva“. Căderea acestui protocol, născut într'un moment de entuziasm pacifist, din cauza rezervelor ulterioare ale Angliei¹⁾ când a fost vorba de ratificarea lui, a avut drept urmare fatală amânarea conferinței corespunzătoare de dezarmare.

A doua oară, conferința dezarmării urma să se întrunească la data de 15 Februarie 1926, după ce, în toamna precedentă, se realizase, la Locarno, pactul siguranței renane cu anexele sale. Ecoul operii dela Locarno, în sânul Adunării din Septembrie 1925 a Societății Națiunilor, a readus în actualitate problema dezarmării și a obligat Consiliul, la sesiunea imediat următoare, să facă de urgență pregătirile necesare. Rezultatul a fost întocmirea comisiei pentru pregătirea conferinței de dezarmare și stabilirea așa zisului chestionar al dezarmării cuprinzând 7 puncte, cu invitarea Germaniei, a Statelor-Unite și Rusiei sovietice, adică a celor trei mari state care nu erau membre în S. N., la lucrările comitetului pregătitor. Dar cu mult înainte de termenul conferinței s'a constatat că problema dezarmării era mult mai grea decât se prevăzuse în entuziasmul pacifist al inițiatorilor.

Anul 1926, începând dela data de 18 Mai când comisia pregătitoare a conferinței de dezarmare și-a început activ lucrările, a tre-

cut fără nici un rezultat pozitiv. Chiar admiterea Germaniei în sânul instituției geneveze n'a schimbat întru nimic situația grea a întregii probleme prin refuzul Rusiei sovietice de a participa la lucrările pregătitoare de dezarmare. Sub pretextul sentimentului de nesiguranță pe teritoriul elvețian, pentru toți reprezentanții regimului sovietic, dela asasinarea diplomatului bolșevic Worowski în Elveția, unde se afla ca simplu particular, de către un refugiat dintre victimele revoluției comuniste rusești, — guvernării dela Moscova au împiedecat orice lucrare pozitivă de dezarmare.

A treia oară, conferința ar fi fost să se țină la începutul lui 1927, când lucrările comisiei pregătitoare urmau să ajungă la o concluzie de oferit statelor pentru încheierea unei convenții, dar nici de data aceasta opera de dezarmare n'a mers mai departe. Începând dela 21 Martie înainte, timp de peste o lună, atât comisia pregătitoare cât și consiliul S. N., s'au ocupat de problema dezarmării fără să ajungă la vre-un rezultat pozitiv.

În preajma Paștelui din 1927 lucrările pregătitoare s'au încheiat fără nici un rezultat concludent. Astfel în discursul de încheiere, președintele comisiei pregătitoare, d. London (olandez) a vorbit numai despre greutatea discuțiilor, iar cei doi factori politici importanți, reprezentanții Franței și Angliei, d. Paul Boncour și lordul Cecil, au lipsit chiar dela solemnitatea încheierii desbaterilor, gest destul de caracteristic. Oponerea categorică și intransigentă dintre cele două teze, susținute și propuse dinaintea comisiei pregătitoare, teza franceză și teza engleză, chiar dacă până la urmă a dus la izolarea punctului de vedere britanic, a îndreptățit caracterizarea delegatului italian, generalul de Marinis, care a spus: „Dezarmarea va fi ușoară când toată lumea va pricepe că nu-i vorba să-i dezarmezi pe alții“.

Insuccesul desbaterilor contradictorii dintre Franța și Anglia și absența Rusiei sovietice dela orice discuții pregătitoare de dezarmare, au făcut ca până la adunarea Societății Națiunilor din 1927 să nu se mai poată întreprinde o apropiată conferință internațională cu asemenea scop. Spre sfârșitul lui 1927, bolșevicii s'au

răsgândit anunțând secretariatului general dela Geneva hotărârile lor de a participa la lucrările pregătitoare, — deși nici un fapt nou nu justificase asemenea schimbare de atitudine întru cât guvernul elvețian a acordat Moscovei, din primul moment și până la aplanarea conflictului, aceeași satisfacție generoasă, deși nedatorată după regulile dreptului internațional, pentru asasinarea lui Worowski pe teritoriul Elveției.²⁾

Totuși conferința trebuia să se țină!

Cu toate piedicile, firește până la un punct dacă ținem seamă de neîncrederea reciprocă dintre state și de teama fiecăruia pentru propria lui siguranță națională, problema dezarmării, ca o condiție prealabilă pentru asigurarea păcii și înlăturarea războiului din lume, este și rămâne, mereu, de actualitate. Credința pacifistilor într'un viitor mai bun al omenirii și nevoile simțite ale omenirii însăși, după încercările războiului din urmă, impun **sforțarea** pentru dezarmare.

Ceva mai mult, dezarmarea este formal impusă de prevederile tratatelor de pace din 1919 și ale pactului Societății Națiunilor (art. 8) care figurează în fruntea tratatelor dela Versailles, Saint-Germain, Neuilly și Trianon. *Statele toate, învinși, învingători și neutri, sunt îndatorate să procedeze la reducerea înarmărilor în interesul păcii generale, — reducerea la minimum necesar siguranței naționale și obligațiilor internaționale și cu luarea în seamă a așezării geografice, precum și a condițiilor speciale fiecărui stat.*

Când acestea sunt obligațiile rezultă categoric din pactul Societății Națiunilor pentru membri, a fost firesc ca încă dela a treia adunare, din 1922, o moțiune, propusă și votată, să amintească obligațiile art. 8 din pact și să ceară consiliului, a începe cât mai repede lucrările pentru limitarea și reducerea înarmărilor.

Dintre toate prevederile celor 26 articole ale pactului S. N., *sin-gure acelea cuprinse la punctul 8 nu primiseră nici un început de*

¹⁾ Vezi Societatea de mâine anul II, No. 21—22: „Cum a căzut protocolul dela Geneva“.

²⁾ Peripețiile desbaterilor în problema dezarmării au fost la timp și pe larg urmărite, în articolele noastre, vezi Societatea de mâine, anul III, No. 3 și 31—32, anul IV, No. 18 și 46—48.

executare.

Imediat după moțiunea amintită, comisia permanentă consultativă a consiliului S. N. în materii de înarmări terestre, navale și aeriene, comisie creiată chiar prin art. 9 din pact, și-a început lucrările, cu ajutorul unei comisii temporare mixtă, studiind dezarmarea, la început sub forma controlului de arme, muniții și material de război. A urmat studierea și concluziile convenționale în materia controlului fabricațiunii de arme, fără să mai vorbim de publicitatea armamentelor și anularul militar al S. N.

Dar toate aceste discuții pregătitoare, ca și cele ce s'au dezvoltat ulterior, cu ocazia protocolului de arbitraj obligator sau a pactului dela Locarno, iar acum în urmă după pactul Briand-Kellogg și protocolul Litvinof, n'au dus la o concluzie pozitivă pentru *limitarea și reducerea* înarmărilor, drept condiție neapărată la asigurarea păcii.

Rolul Germaniei în materia dezarmării

Admiterea Germaniei în Societatea Națiunilor la 1926, cu un loc permanent în consiliu, deci pe picior de egalitate cu marile puteri învingătoare, nu putea rămâne fără efect și în materia dezarmării prevăzută de art. 8 din pact. De altfel, necesitatea colaborării Germaniei în materia dezarmării, ca și a Statelor-Unite sau Rusiei sovietice, fusese recunoscută încă din 1925, când toate aceste trei țări, pe atunci în afară de S. N., au fost invitate să participe la lucrările comisiei pregătitoare de dezarmare.

O concluzie pozitivă și cu efecte pentru cauza păcii internaționale nu se poate obține decât sub forma unei convenții internaționale de dezarmare la care au să se oblige absolut *toate* statele lumii, indiferent dacă sunt sau nu membre în Societatea Națiunilor.

Pe de altă parte, însă, trebuie să ținem seamă că situația înarmărilor germane este stabilită obligator prin tratatul de pace de la Versailles, — de altfel așa cum sunt limitate și înarmările celorlalte state învinse prin pacea de la St.-Germain, Neuilly sau Trianon (Austria, Bulgaria și Ungaria). Colaborarea germană cu comisia pregătitoare, ca și la conferința apropiată de dezarmare, are caracterul unui amestec al Germaniei în regulamentul înarmării altora, după ce propriile sale înarmări au fost regulate la Versailles.

Dezarmarea și revizuirea tratatelor

Din punctul de vedere strict al logicei, este vădit lucru că viitoarea convenție internațională de dezarmare ce ar eși din lucrările dela Geneva, va avea nevoie de semnătura și ratificarea Germaniei spre a fi pusă în aplicare și

că noul regim, oarecum obțlesc, de dezarmare va fi în contrast, cel puțin din punctul de vedere al uniformității și universalității sale, cu regimul dezarmării impus învinșilor prin tratatele de pace dela Paris.

E drept că, în sânul comisiei pregătitoare dela Geneva, majoritatea a fost de părere ca forțele militare ale învinșilor să continue a rămâne sub regimul de excepție stabilit prin tratatele de pace și după ce se va decide viitoarea dezarmare. Delegații germani, însă, au prevenit că nu se va putea vota o convenție internațională de dezarmare fără asentimentul lor. Acestui punct de vedere se raliază, firește, toți foștii inamici învinși, cărora la pacea generală li s'a impus regimul special de dezarmare: Austria, Ungaria și Bulgaria.

Iată deci, o formă și un prilej foarte bine venit, această conferință internațională de dezarmare, spre a cere și obține, cu oarecare ușurință, revizuirea formală a tratatelor de pace, deocamdată numai în dispozițiile privitoare la dezarmarea învinșilor! Pentru un început, plin de făgăduințe, pe viitor, revizuirea aceasta a dispozițiilor de dezarmare în favoarea învinșilor, nu ar putea fi scăpată așa de ușor.

Și, doar, știm cu toții ce alte revizuii de tratate râvnesc toți învinșii păcii generale pentru a înțelege însemnătatea conferinței internaționale dela 2 Februarie.

E lesne de înțeles că de o convenție a dezarmării fără participarea statelor învinse (Germania, Austria, Bulgaria și Ungaria) n'ar putea fi vorba, în mod serios, pentru că, acestea, sunt sigure de simpatia și sprijinul chiar a unora dintre învingători (Statele-Unite și Italia), precum și a multora dintre foștii neutri în timpul marelui război. Prin urmare, la conferința pentru dezarmare, statele învinse reclamând tratamentul egalitar între toate părțile contractante prin viitoarea convenție, urmăresc să anuleze dispozițiile ce li s'au impus prin tratatele de pace și să spargă, astfel, blocusul moral stabilit împotriva lor prin acele tratate.

Pe de altă parte, apare paradoxală situația învingătorilor ca inițiatori ai unui pact general de dezarmare care ar anula tocmai restricțiile militare impuse de ei învinșilor.

Armistițiul înarmărilor

Atmosfera internațională în materia dezarmării fiind destul de bine pregătită și prin starea de spirit a opiniei publice și prin acțiunea abilă a celor cari urmăresc revizuirea tratatelor, — propunerea italiană de armistițiu al înarmărilor, la adunarea a XII-a din Septembrie trecut a S. N., a avut mare succes. D. Grandi, ministrul de afaceri streine al Italiei, a în-

deplinit, în sânul ultimei adunări dela Geneva, rolul de prim actor, de erou al sesiunii.

Intrucât data conferinței pentru dezarmare se stabilise, propunerea italiană cerea o suspendare a oricăror sporiri la înarmări pe timp limitat, cu o manifestare morală față de scopurile pașnice urmărite de atâția ani în desbaterile pregătitoare ale dezarmării.

Dar un asemenea armistițiu, fie pe timp limitat, fie până la terminarea lucrărilor conferinței de dezarmare ce vor începe la 2 Februarie 1932, va trebui să aibă un punct precis de plecare. De aci, la propunerea italiană, o altă propunere de complectare din partea unui grup de 5 state (Danemarca, Norvegia, Olanda, Suedia și Elveția) pentru invitarea tuturor Statelor, participante la conferința dezarmării, să comunice secretariatului general dela Geneva, stadiul actual al înarmărilor lor, peste care se obligă să nu treacă în timpul cât se va conveni de armistițiu.

Sub altă formă, propunerea aceasta nu era decât vechea propunere germană făcută în comisia pregătitoare a conferinței de dezarmare,³⁾ de a cere tuturor statelor, în prealabil, informații amănunțite despre starea actuală a înarmărilor lor: efectivele în activitate și rezervă, precum și armamentul din depozite și cel din locurile fortificate.

Adunarea și consiliul S. N. admitând la data de 29 și 30 Septembrie propunerea de armistițiu al înarmărilor, inclusiv cererea de informații despre starea lor actuală în fiecare stat, secretariatul general a transmis, la 2 Octombrie, circulara necesară tuturor guvernelor invitate la conferința pentru dezarmare, cu rugămintea să răspundă, până la 1 Noembrie 1931, dacă primesc pe timp de un an armistițiul propus în adunare și să arate starea înarmărilor respective.⁴⁾

³⁾ În treacă, amintim că delegațiile franceză și engleză au găsit atunci propunerea inutilă întru cât ea era cuprinsă în obligația de publicitate a înarmărilor; delegația sovietică a respins-o tocmai din cauza publicității care ar da, dela distanță, impresia dezarmării ce nu se face în mod efectiv; iar delegația japoneză a obiectat că dacă pentru forțele navale nu se poate ascunde nimic, pentru înarmările terestre și aeriene rămân multe elemente necunoscute și care nu se destăinuiesc așa de ușor.

⁴⁾ Circulara secretariatului general cuprinde următoarele puncte la care guvernele întrebate trebuiau să răspundă:

1. Fiecare guvern se obligă să nu sporească sumele afectate forțelor terestre prin bugetul în curs și să nu le depășească, în totali-

O X F O R D

Care stat va fi putut, moralmente, să se declare împotriva propunerii de armistițiu al înarmărilor, — mai ales în criza economică-financiară fără precedent prin care trece lumea întreagă? Un asemenea armistițiu, chiar pe termen limitat, vine tocmai la timp ca o ușurare pentru toată omenirea în greutățile bugetare și fiscale actuale.

Până la data fixată, 43 state⁵⁾ au răspuns la circulara secretariatului general, unele cu acceptarea pură și simplă, altele cu interpretări sau comentarii ce nu contravin spiritului rezoluției și a raportului adoptat de adunarea din Septembrie a S. N., în sfârșit câteva subordonând acceptarea armistițiului la o condiție de reciprocitate, obținută dinainte prin însăși împrejurările din ultimul timp.

Președintele în funcțiune al consiliului S. N., d. A. Briand, la sesiunea din Decembrie, examinând răspunsurile primite a conchis la admiterea armistițiului înarmărilor pe timp de un an, deci până la 1 Noembrie 1932.

Cu acestea, suntem în așteptarea deschiderii conferinței pentru dezarmare care va fi, fără îndoială, cea mai numeroasă adunare internațională cunoscută în istorie atât prin mulțimea delegațiilor participante, cât și prin complexitatea problemelor de tot felul ce se vor debate, la Geneva, căci dezarmarea prin ea însăși nu pune în discuție numai probleme de caracter strict militar, naval sau aerian, ci atinge atâtea alte probleme de ordin economic, financiar, bugetar, social, moral, etc., etc.

N. Dașcovici

tatea lor, nici prin bugetul viitor, până la expirarea armistițiului;

2. Guvernele se obligă până la expirarea armistițiului să nu mai pună în șantier nici o navă nouă de război fiind dela sine înțeles că vor putea continua și isprăvi construcțiile în curs la începutul armistițiului;

3. Guvernele se obligă să suspende pe timpul armistițiului construcția de aparate noi de aviație militară, cu excepția înlocuirii aparatelor ce ar fi scoase din serviciu în acest interval;

4. Durata armistițiului va fi de un an, cu începere dela 1 Noembrie 1931.

⁵⁾ Și a n u m e: Africa de Sud, Albania, Anglia, Argentina, Australia, Austria, Belgia, Bulgaria, Canada, Cehoslovacia, Chile, China, Danemarca, Egipt, Elveția, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, India, Irlanda, Italia, Japonia, Letonia, Luxemburg, Norvegia, Noua Zelandă, Olanda, Persia, Peru, Polonia, Portugalia, România, Rusia sovietică, Siam, Spania, Suedia, Statele-Unite, Ungaria, Uruguay și Jugoslavia.

Oxford: un oraș mic, fără suburbii; un oraș de palate și parcuri; o Universitate mândră de memoriile și privilegiile sale, ai cărei dascăli au știut să deslege dificila problemă de a combina un sport robust cu o învățătură profundă: o școală în care tot ce este mai bun în viața tineretului Angliei este pregătit; în care un străin poate studia Anglia contemporană, descoperi și discerne scăderile ei, și a lua în acelaș timp o serie de lecții prețioase. Iată câteva idei vagi pe cari cuvântul Oxford ni le evocă în minte.

Monumente din vremuri vechi păstrate cu grije, pace și fericire întipărite pe lucruri și fețe; acestea sunt caracteristici de cari străinul dă mereu și mereu la fiece pas examinând minunile Oxfordului — capela dela New College, atât de castă și de grațioasă în stil; Impozantul hall dela Christchurch; librăria și capela dela Marton, tot așa de complete cum erau în veacul al 12-lea; grădinile minunate și turnul Magdalen, peste tot ziduri vechi încrustate cu ferestre gotice, pe jumătate ascunse după flori și viță sălbatecă; frumoși arbori și livezi îngrijite.

Universitatea din Oxford este reprezentată în Parlament prin doi membri pe cari îi trimite în Camera Comunelor. Ea nu primește subvenții dela ministerul educației; proprietățile aparținând universității și colegiilor dau un venit anual de 400 sute de mii lire-ster. Această mereu crescândă bogăție împreună cu sumele plătite de studenți, e suficientă pentru a păstra înălțimea și nobleța instituțiilor respective. Numărul total al membrilor universității trece de 14.000. Gradații (graduates).—studenții cari au obținut gradul lor și au părăsit Oxfordul pot continua ca membri ai universității dacă își tin numele în registre. Studenții („the undergraduates”) trăesc în Oxford cât timp se pregătesc pentru o diplomă. De fapt sunt, până acum, mai mult de zece mii de „graduates” și aproape patru mii de „undergraduates”.

Administrația universității din Oxford e încredințată la trei autorități:

Convocațiunea, Congregațiunea și Consiliul Hebdomad ar. Cel mai important e acesta din urmă pentru că el stabilește legile și regulile universității. Aici stă cancelarul (rectorul), vice-cancelarul și ex-vice-cancelarul, cei doi „proctori” și 18 membri aleși de congregațiune. Cei doi „doni”, numiți „proctori” sunt însărcinați să inspecteze orașul. În fiecare seară, unul din ei, însoțit de trei „bull-dogs” (agenți polițienești în plină uniformă) paradează străzile,

în vreme ce alți trei „bull-dogs” vizitează localurile publice.

Oricare student găsit, după ora 9 seara, fără togă (gown), sau într'un local cu băuturi, sau se amestecă în conversații cât de cât suspecte, poate fi raportat proctorilor, fie de către agenți, fie de către orașeni.

Studentul contravenient poate fi amendat, îndepărtat din colegiu pe un semestru, ori eliminat cu totul, potrivit ofensei de care s'a făcut vinovat. Studenților li-e oprit să părăsească fără a declara locul unde se duc și un motiv adecuat. La locuințele private, ca și la colegii, trebuie înregistrat timpul când ei se întorc acasă și numărul și calitatea vizitatorilor primiți între orele zece și miez-noapte. În ce privește studentele, în cazul fetelor de familie bună, părinții sunt ținuti în mod delicat să dea cauțiune pentru purtarea lor, cei mai recalcitranți sunt aduși în fața Curții vice cancelarilor și pedepsiți cu închisoare ori îndepărtați din oraș.

Această disciplină, în care teoria este mai severă decât practica, o crotește pe cel timid, dar nu înfricoșează pe cel îndrăzneț.

Este important a distinge universitatea însăși de diferitele colegii. Colegiile pot fi descrise, ca universitatea în miniatură. Ele au fost, toate pe acelaș plan, în jurul a câte două patrule (quadrangles), unul înăuntru și altul înafară, cu grădini bine întreținute, în fund. Fiecare colegiu are sufrageria sa (dining-hall), și capela și librăria sa particulară, deși universitatea are biserica ei proprie — St. Mary The Virgin Church și faimoasa librărie — Bodleiana, care e o adevărată citadelă a învățăturii.

Fiecare colegiu are un rector (ori cap) care e răspunzător pentru administrația internă și prosperitatea stabilimentului.

Tradiție, mediu, și viața corporativă — sunt cele trei instrumente de căpetenie ale sistemului de educație oxonian.

A diviza pe tineri în mici familii, atașate de o idee sau personalitate, legate laolaltă de amintiri comune, guidați de exemplele ce li s'a dat, aceasta e ideea de temelie pe care a fost așezată această universitate — o idee care singură poate s'o facă nemuritoare.

Studenții dintr'un colegiu formează grupuri de câte patru-cinci, doi maeștri, ori tutori, a căror datorie e să le vorbească, să le dea sfaturi și să le corecteze munca.

Studentul își începe viața la universitate ascultând un serviciu religios, după care urmează breakfast, o mâncare substanțială și gustoasă ce durează dela 8 până la

9.30. Timpul dela 10 la 12 îi petrece ascultând conferințe ori cu tutorul. Lunchul se servește la unu și, de obicei, este o mâncare ușoară consistând adesea din pâine, brânză și bere. La ora două se pot adesea vedea studenții en masse mergând, pe jos ori cu biciclete, spre diferitele terenuri de sport, îmbrăcați fie în flanele albe pentru tennis ori cricket, fie pentru football, după sezon. Jocurile se termină la ora patru când studenții se întorc la colegii pentru bae și ceai. Următoarele două ore sunt consacrate studiului, iar la 7 se servește cina în Hall. Aceasta e o masă ceremonioasă, unde „grace“ este repetată în latinește solemn de către un „Scholar“. Unii dintre studenții rămân pentru restul serii în colegii și muncesc, ceilalți ies în oraș în locuri de petrecere, ori își invită prietenii la vin sau bere, pe care le au deja în camerele lor. La ora 9 porțile cele mari ale colegiilor se închid; studenții cari întârzie peste ora zece sunt amenințați; dar a rămâne afară până după miezul nopții, este o ofensă gravă.

Studenții pot fi divizați, în trei clase: 1. Acei cari își consacră aproape tot timpul sportului. Aceștia sunt, în general ignoranți, dar ignoranța aceasta e răscumpărată în cele mai multe cazuri de un spirit și voioșie tinerească. Acest tip se întâlnește de obicei în colegiile bogate — New College și Magdalen. 2. Studenții din — greu-muncitori — fiii unor oameni de mijloace moderate și aproape totdeauna fii de proești.

În sfârșit, este o clasă populară, aceia cari găsesc timp pentru o muncă de 5—6 ceasuri la zi.

Din această clasă sunt recrutați de obicei, elevii cei mai distinși ai Oxfordului, — candidații serviciilor civile de acasă și din India, viitorii profesori universitari și, mai presus de toate, politicianii. Acești tineri au mai degrabă cunoștințe generale asupra a orice subiect, de cât o cunoștință particulară asupra numai a unuia: ei sunt oarecum nematuri; au cetit puțin și observat și mai puțin dar această tinereță intelectuală este compensată printr-o tinereță a inimii; dacă ei au mai puține idei, au în schimb mai multă pasiune și mai mult entuziasm. În doelile cari provin de regulă din indiferență ori scepticism lor le sunt necunoscute. Scepticismul nu își are aici loc, nici în viața de toate zilele, nici în speculațiile intelectuale, cu atât mai puțin în viața sufletească. Aceștia formează obiectul unei atențiuni mai mari în Anglia, decât studenții din celelalte țări și conduita lor este mai stricată. Dacă ei sunt vinovați de o escapadă și sunt prinși, nu se plâng. Mărturiile sunt îngăduite, dar nealincăritatea e necunoscută. Ei nu sunt admiratori ai femeii, dar o

respectă. Ei au o elită politică și — un lucru mult mai rar — o elită morală. Două lucruri comune au toți acești tineri — o decentă rezervă și o mândrie reținută. Ei sunt gentlemen cari nu apreciază nici ilaritățile, nici fascinațiile boemiei; pe când ei sunt în multe privințe încă copii, ei nu sunt studenți; ei sunt ceva mai mult decât atât.

O educație complectă la Oxford este foarte costisitoare, mai ales dacă studentul vrea să se folosească de toate avantajile pe care o asemenea educație i le oferă.

Taxa de înmatriculare și admitere la un colegiu sunt cele dintâi cheltueli și destul de mari. Apoi trebuie să-și procure — cap and gown (toga și șapcă, uniformă tradițională). Cheltuiala generală și taxele se urcă la 150 lire sterline pe anul academic. Afară de acestea se plătesc „bacșișuri“ la servanții din colegii și numeroase contribuții la diferitele cluburi colegiale, fără să mai amintim de banii de buzunar; astfel un student de Oxford cheltuește în trei ani cel puțin 6—700 lire sterline.

Ceremonia care însoțește confirmarea gradelor a fost descrisă ca o reminiscență a evului mediu. Proctorii citesc în latinește — în sala de recepție dela Sheldonian Theater — lista candidaților; apoi aceștia se ridică și merg repede dealungul sălii să vadă dacă nu se fac obiecțiuni; dacă nu se fac, proctor-junior declară că gradele sunt conferite. Hae gratiae concessae sunt. Apoi sunt strigați candidații; câte un membru dela fiecare colegiu îi introduce în latinește ca mai înainte, adunării: Insignissime, Vice-Cancellarie vosque egregii Procuratores!

Purtătorii sceptrilor împart nouilor diplomați un număr de mici biblii; vice-cancelarul se ridică și îi invită să jure fidelitate privilegiilor, obiceiurilor și libertăților

Universității. Ei răspund în cor „Tura“. Fiecare student înaintea-ză atunci și ingenunchiază cu capul aplecat în fața vice-cancelarului. Acesta murmură „Te admitto“ și îl atinge pe frunte cu biblia. Candidații pleacă și revin repede îmbrăcați în nouile robe pentru gradul respectiv și salută întregul corp.

Trebuie, oricum, recunoscut că acestea devin neajunsuri în organizarea Oxfordului, ca și pentru caracterul tinereții și al învățaturii sale, absența de idei mai cu seamă în educația literară, și o anumită lenie la profesori cât și la studenți în a promova interesele literare și artistice; cu toate acestea, scăderile se uită ușor în cele două mari calități pe cari le are Oxfordul — existența unei educații politice și etice. Demnitatea morală — aceasta e cuvântul pe care cineva îl are pe buze când vorbește de Oxford — palatele, tradițiile, ceremoniile sale; viața zilnică a studenților săi. Acesta e cel mai înalt atribut care este foarte rar meritat în așa măsură. Această judecată poate fi extinsă deasemenea și asupra Angliei. Vigoarea ei sigură și autoconfidentă nu se explică prin nici o calitate fundamentală a raselor anglo-saxone. Când vorbim de cele trei sau patru națiuni cari dirijează civilizația occidentală nu este desigur țară care să fie superioară celorlalte a priori. Fiecare rasă, ca fiecare individ cu calitățile și defectele lor; este partea lor prin virtutea sensului lor de unitate, vigoarea și energia lor naturală întru dezvoltarea talentelor și întru corectarea viciilor lor de naștere. Anglia este cel mai bun exemplu de progresul voluntar și conștient al unei națiuni. Se poate zice că superioritatea ei reală reșeade pe acele calități morale cari au contribuit cel mai mult în a da naștere libertății și activității.

Oxford, Noemvrie 1931.

Victor Cornea

A N O M A L I E

Ce frumoasă-i viața și ce farmec are.
Eu melancolia n'o pricep nici cum.
Prin odăi plutește miros de mâncare,
Plouă cu frig umed, soba face fum.

Picură din strășini, într'un ritm șăgalnic
Melodii „stacato“ într'un ton minor,
Plopul gol de frunze, lângă geam stă falnic,
Girueta țipă, ca un laminor.

Mama-i cu migrenă, sforăie bunica.
Tata nu-i acasă, frate-meu s'a dus;
Și din toată casa, am rămas unica,
Să ascult o fată, făcând game, sus.

De ce stau măhnită, cu un cot pe masă,
Cu o dezolare, ca de prunc nătâng?
Și ce desnădejde, sufletu-mi apasă,
De-mi prind capu'n palme, și încep să plâng?

MARTA D. RĂDULESCU

FILOSOFICE

C. Rădulescu Motru: Vocația. — Factor hotărâtor în cultura popoarelor

E în spiritul marilor filosofi de a-și încheia activitatea lor de pătrundere și fixare în natură și rostul lumii și vieții printr-o lucrare normativă, de fixare a conduitei umane, care duce la o mai desăvârșită realizare a idealului spre care omenirea tinde și pe care ei, spirite alese ale omenirii, l-au întrevăzut în opera lor. Noua lucrare a celui mai mare și mai necontestat filosof român al vremii, d. C. Rădulescu-Motru, se resimte și ea de același spirit. Dsa, după fondarea „personalismului energetic”, simte nevoia de-a trage și corolarele practice ale acestui sistem, fixând normele de conduită, de care trebuie să ne lăsăm conduși pentru înfăptuirea idealului nostru de cultură, spre care orice popor, din simț de conservare și datorie morală tinde și trebuie să tindă. Inceputul îl face prin noua lucrare Vocația, căutând a studia personalitățile de vocație, pentru a le recunoaște și cultiva la vreme, pe ele sprijinindu-se tot ceea ce-i cultură și civilizație, ele fiind adevăratul factor dinamic al acestor valori și bunuri ale omenirii, care o fac cu adevărat omenire.

Ca adevărat filosof personalist, care e totdeauna deplin consecvent cu sine însuși, nici nu-și putea mai bine inaugura noile preocupări axiologice și culturale, decât tocmai prin studiul vocației, adică al acelor rare și alese persoane de „vocație”. Personalitatea omenească, cum și era de așteptat în cadrul unei concepții personaliste, a rămas axa de convergență și în acest nou domeniu.

În sens popular se înțelege prin vocație faptul că cineva simte o voce, care-l cheamă să realizeze ceva. Bineînțeles luând noțiunea de voce în sens figurat. „Este vocea sângelui, a conștiinței, a onoarei, a strămoșilor, a pământului pe care cineva s'a născut etc., în sfârșit este vocea unei existențe, în care intră cu ceva cel care este chemat.” Această voce cheamă pe individ la o operă de mare valoare morală, artistică, religioasă, etc., cu un cuvânt o operă de mare valoare și utilitate socială. Munca omului de vocație, care se desfășoară totdeauna în funcție de un atare scop, e permanent o muncă desinteresată, deasupra intereselor individuale. În acest mod omul de vocație, prin munca sa de vocație și prin scopul acestei munci devine realizatorul marilor ideale, care animă societatea, fie că e vorba de domeniul economic, fie religios ori artistic

sau științific etc. Între omul de vocație și munca sa și între marile interese ale societății e un admirabil raport.

Accepția populară a vocației a reușit în general să prindă unele din trăsăturile fundamentale ale acestei noțiuni. Ea are totuși nevoie de unele precizări. E datorită diferitelor științe de a face aceasta. Considerând însă contribuția științelor din acest punct de vedere, constatăm că ea e foarte neînsemnată, dacă nu aproape inexistentă. Psihologia s'a ocupat până acum mai mult de funcțiunile și faptele sufletesti, socotite în parte și prea puțin de personalitatea omenească, luată ca realitate sufletească unitară. Ori vocația e în funcție de unitatea sufletească ca atare. Atari preocupări își fac abia în ultimul timp locul în psihologie. Puțin mai departe în această direcție a cunoașterii vieții sufletești ca unitate a mers caracterologia și tipologia. În funcție de rezultatele acestor științe, precum și de cele oferite de istoria culturii, istoria literaturii și diferitele biografii, va încerca d. Motru precizarea mai de aproape a noțiunii de vocație și om de vocație.

În acest scop dsa va proceda analitic studiind vocația și oamenii de vocație sub diferite aspecte și în legătură cu diferite categorii fundamentale de fapte, pentruca apoi pe baza tuturor rezultatelor obținute pe această cale să încerce o teorie a vocației, precum și corolarele practice ale acestei teorii.

Ceeace face pe omul de vocație e munca sa productivă de opere de mare valoare socială. Dar de muncit muncește și profesionistul obișnuit. Care e deosebirea între munca profesionistului și munca omului de vocație?

Profesionistul muncește totdeauna având în vedere interesul personal, adică leafa sau câștigul, merit să-i asigure existența. Egoismul e și rămâne totdeauna imboldul muncii sale. Alte considerații streine de acest imbold sunt numai accidentale la baza muncii sale. Munca pentru el e ceva forțat, e o corvoadă, la care nevoia conservării și asigurării existenței îl mână. Dacă asigurarea existenței ar fi cu puțință și pe altă cale, bucuros ar renunța la muncă în orice moment. Cu totul altcum stau lucrurile cu omul de vocație. El nu muncește interesat, din egoism, ci muncește desinteresat, urmărind înfăptuirea unei opere de dreptate, adevăr, frumos, bine etc. cu alte cuvinte o operă de mare valoare și utilitate

socială. Spre această muncă se îndreaptă în mod instinctiv, din nevoie internă. Activitatea sa o desfășoară, deoarece simte nevoia internă de a desfășura această activitate. Munca sa, privită din punctul de vedere al interesului personal și egoist, apare totdeauna mai mult sau mai puțin absurdă, ea neglijând cu totul o atare pornire. Începem să înțelegem numai în momentul când o socotim prin prisma factorilor dinamici de mai sus. Munca omului de vocație, desfășurată în funcție de o nevoie internă, pierde caracterul de silnicie și corvoadă. Ea dă omului de vocație un sentiment de satisfacție sufletească a nevoilor și pornirilor sufletești interioare. Munca profesionistului e o muncă mecanică și stereotipă. Munca omului de vocație e o muncă originală, îmbrăcând alte și alte forme de manifestare și realizând alte și alte valori. Ea e dinamică și creatoare. Profesionistul lucrează cu gândul la prezent, la actualitate, anume cu gândul la satisfacerea nevoilor sale de toate zilele; omul de vocație lucrează cu gândul la viitor, urmărind totdeauna înfăptuirea unui ideal îndepărtat. Primul se simte responsabil față de prezentul situației sale, celalalt față de viitor.

Omenirea s'a lăsat și se lasă condusă de credința în noroc, socotind că deasupra puterii noastre și a împrejurărilor, există o putere diriguitoare, care îndreaptă și schimbă împrejurările și oamenii după libera ei voce. Viața și-o cârmuește după credința în noroc, care propriu zis însemnează adeseori renunțarea la orice cârmuire, așteptându-se ca norocul să aducă de-a gata toate. Această credință socotită prin prisma considerării științifice a faptelor, nu se poate menține. D. Motru, bazat pe filosofia modernă și după o incursiune în filosofia timpului, arată că norocul e o simplă coincidență de împrejurări favorabile și nimic mai mult. În orice caz omul de vocație, spre deosebire de cel de rând, nu crede în noroc și nu se lasă condus de această credință. Întâiu de toate el crede în puterea sa creatoare, de modificare a împrejurărilor și în consecință se simte el personal responsabil de faptele sale.

Omul de vocație e un creator de noi valori în lume, în vreme ce omul de rând un simplu păstrător a ceea ce găsește deja creat. După o incursiune în accepția noțiunii de „creație” în filosofia modernă, d. Motru arată că „spiritul omenească

creator numai sub condiția de a realiza o operă la care era mai dinainte predestinat." Adecă el este realizatorul unei chemări, unei vocații, Napoleon a fost un om de vocație și deci creație militară și politică, Bismarck politică, Goethe literară etc. și nu invers. Omul de vocație poate crea numai ceea ce corespunde naturii vocației sale. Și încă ceva. Creația, pe lângă vocația individuală, mai presupune și existența unui mediu fizic și cultural potrivit favorabil. Ea presupune un anumit spirit al vremii, anumite ideale ale omenirii. El urmează să fie tocmai înfăptuitorul acestor ideale, care-l așteptau. Creația nu e deci nicicând creație din nimic și de orice.

După aceste precizări asupra naturii vocației d. prof. Motru se ocupă într'un capitol următor de vocația religioasă, pe care mulți o consideră ca tipul cel mai desăvârșit de vocație, pentru că alții să o nege totuș. Dsa socotește adevărul mai mult de partea primei teze. Cei care neagă vocația religioasă se bazează pe lipsa de originalitate a omului de vocație religioasă. E o eroare, provenită din neînțelegerea naturii intime a religiei. Religia, spre deosebire de artă, știință etc. nu se menține prin continua renovare și creație de noi valori, ci prin păstrarea fidelă a celor fondate deja și socotite „etern valabile.“ Tradiția, în cazul ei, joacă un rol neobișnuit în alt domeniu. Ea e însăși axa ei de existență, însumul nervul ei vital. Omul de vocație religioasă trebuie înțeles în această lumină. „Pe fruntea fiecărui om de vocație religioasă stă scris: prin mine se desvăluie aceea ce aveți fiecare în voi“ și ce se cunoaște de veacuri.

După aceste precizări d. prof. Motru încearcă o teorie a vocației, privită fiind prin prisma filosofiei dsale a personalismului energetic. „Vocația este realizarea în fața a idealului în care se sintetizează orice filosofie personalistă.“ Socotind omul de vocație prin prisma filosofiei personaliste concludă că: „Omul de vocație este omul care depășește activitatea obișnuită a personalității productive. Această depășire privește nu atât cantitatea, cât calitatea. Omul de vocație are o productivitate originală și închinată binelui social, cum nu o au ceilalți oameni. El este desinteresat când îl judecăm din punctul de vedere al eului său individual: în același timp însă el este acela care se îngrijește mai mult de interesele neamului, sau societății din care face parte. El muncește fără calcul, dacă îl comparăm cu ceilalți profesioniști și totuș din munca lui profită viitorimea mai mult decât din munca oricui. Faptele omului de vocație isvoresc după toate aparențele dintr'o motivare mai adâncă, decum isvoresc faptele cele mai voluntare ale omului obișnuit. Este ceva instinctiv în isvorul lor și totuș este ceva tragic în ele, cum nu este în cele mai voluntare acțiunile omului energetic. Viața omului de vocație apare de aceea ca desfășurându-se la porunca unei chemări. Originalitatea lui consistă în faptul că-si înțelege chemarea.“ Si așa mai departe cu întreg acest capitol, care e unul dintre cele mai fru-

moase! In cele din urmă se concludă: „Vocația, în lumea sufletească, corespunde la faptul mutației în lumea biologică. Ea este inovația de care se servește totalitatea pentru a se adapta evoluției.“

După acest capitol de teorie a vocației d. prof. Motru trece la unele capitole, care decurg spontan din teoria vocației. Intâiul e pedagogia vocației.

Dacă omul de vocație e creatorul a tot ceea ce e valoare și bun cultural, precum și a tot ceea ce e progres și civilizație, rezultă dela sine că dacă voim mai multă cultură și civilizație, trebuie să avem grijă de omul de vocație, anume de condițiile optime de apariție și dezvoltare a lui. In acest scop se pune problema selecției celor dotați și educarea lor în condiții optime de dezvoltare. In acest sens și există un laudabil început în țările apusene. El trebuie continuat și intensificat. Această măsură de pedagogie individuală trebuie întregită cu una de pedagogie socială. Trebuie să încercăm o pregătire a maselor pentru înțelegerea omului de vocație.

Intr'un alt capitol se tratează deosebirea dintre „omul reprezentativ“ și „omul de vocație“, care unori sunt confunđați, ceea ce constituie o mare greșală. Omul reprezentativ e omul „model“, „tip“ al unei clase sau epoci. El e omul comun, care rezumă trăsăturile generale ale celorlalți. Omul de vocație e omul excepțional, deosebit de comun, care reprezintă idealul spre care trebuie să tindem toți ceilalți.

Capitolul final, cum era și firesc, e consacrat vocației românilor. Avem și noi o vocație, un rost în crearea valorilor culturale și a bunurilor civilizației? Care e sau care va trebui să fie contribuția noastră din acest punct de vedere?

In baza unei analize critice a principalelor păreri — cu greu s'ar putea spune teorii — emise asupra vocației românilor, după care noi am fi mijlocitorii între civilizația apuseană și orientală sau continuatorii civilizației Bizantului or creatorii adevăratului ortodocșism etc. D. Motru arată că toate aceste păreri nu sunt serios fondate. aceleași pretenții avându-le și alte popoare, dela care unori — trebuie să recunoaștem — le-am împrumutat. Plecând dela puțințele cunoștințe prealabile asupra realității sufletului românesc dsa arată cum vocația românilor de până acum a fost numai de natură colectivă. Limba, poezia, datinile etc. pe care le avem sunt produsele acestei vocații și au drept scop păstrarea ființei noastre. Incepând cu 1848 s'a încercat și o validitare a vocațiilor individuale, precum și o contribuție a acestor vocații la cultura și civilizația apusului. Incercarea, din o serie de motive, a rămas însă infructuoasă. Cu întemeierea României Mari problema se pune din nou și mai arzător ca oricând, fiind vorba de însăși validitarea noastră în concernul celorlalte popoare, care au creiat cultura și civilizația de azi. Vom rămâne ca și în trecut pe lângă o vocație individuală sau vom deveni creatori de vocații individuale, creatoare de valori culturale, universal valabile și umane? Care e calea pe care vom

alege-o? D. Motru e pentru ultima soluție. „Soluționarea acestei enigme (a vocației Românilor) noi am anticipat-o prin spiritul în care este scrisă această carte. Avem credința că vocațiile individuale sunt pârgurile necesare progresului omenesc. Popoarele lipsite de vocațiile individuale sunt popoare condamnate să stagneze. Progresul culturii omenesti se accelerează pe măsură ce crește funcțiunea conștiinței; iar creșterea funcțiunii conștiinței atrage după sine o adâncime a rolului personalităților. O cultură ieșită din colaborația anonimilor se poate înțelege ca o fază de trecere, niciodată ca o fază finală. Acei care ne sfătuiesc să revenim la realitatea românească, așa cum această realitate s'a petrecut în cultura trecută și în consecință ne îndeamnă să aruncăm din viața noastră practică respectul pentru drepturile individului; să readucem la tehnica anonimului întreaga producție națională, îndepărtând inițiativa individuală, care constituie baza capitalismului european; în sfârșit, aceia care sub un pretext sau altul ne sfătuiesc să întorcem spatelul europenizării începută cu atâta entuziasm la 1848, uită să ne arate prin ce mijloace o realitate sufletească, odată ce a fost nimicită, mai poate reveni în actualitate. Omul poate reveni într'o veche locuință, dar niciodată în vechile sale deprinderi, afară de cazurile de degenerescență sau senilitate. Poetii, bineînțeles, pot face abstracție de greutățile acestei reveniri. Tot așa și capetele mistice. Fiindcă pentru poeți, cași pentru mistici, realitatea se poate crea din nimic, dând sufletului o altă atitudine. Oamenii, cu scaun la minte, cum zice Românu, nu se pot lua însă după poeți și mistici. Enigma românească pentru viitor va avea o altă soluțiune, decât aceea de-a reveni la trecut. Revenirea la trecut n'a fost, undeva pe lume cu putință. Ea, orișunde s'a propus, s'a dovedit totdeauna un simțu pretext pentru a ascunde planuri onorabile.

Veacuri dearându-l idealul național a servit axa de convergență a tuturor sfertărilor noastre. Si nici nu se putea altcum, căci creație culturală din partea unui popor fără libertate politică și unitate națională nu e cu putință. Azi această unitate și libertate o avem. Ce vom face de aci înainte? Ne vom mulțumi numai cu păstrarea a ceea ce am câștigat sau vom socoti ceea ce am câștigat numai un mijloc pentru înfăptuirea unui ideal mai mare: creația culturală? D. prof. Rădulescu-Motru e dintre puținii oameni dela noi din țară care a văzut din vreme această problemă (vezi și discursul dsale de recepție la Academie) și care, în cartea de față, o pune clar și lămurit, precizându-i toate aspectele și condițiile de realizare. Vocația e dintre puțințele cărți, care se scriu rar în viața unui popor, în momente când el se află la mari răspântii, cu scopul de-a lumina și orienta spre drumul cel bun. Toti cei cari simt nevoia lămuririi rostului acestui neam și în primul rând generația tânără, va găsi în această carte un mare și bun îndreptar.

Nicolae Mărgineanu

MUZICA ROMANEASCA IN ARDEAL

— Compozitorul Tiberiu Brediceanu —

În viața culturală a Ardealului muzica românească a avut o îndoită însemnătate. Sensul pur artistic al manifestațiilor muzicale primea dincoace de Carpați și o importanță politică. Cântarea ardeleană nu are numai expresiunea unor sentimente personale, ci totodată o exteriorizare a dispozițiilor suflătoare ale unei colectivități. În zbulciul continuu de conservare etnică, fluidul sunetelor se infiltrea în adâncimi, la cari vorbitorii graiului cel mai frumos nu mai pătrundeau. Muzica românească forma astfel un scut de nepătruns al sufletelor față de încercările de desnaționalizare tot mai stăruitoare.

Înțelesul politic al muzicii suferă după Unire o modificare temeinică. Din element de apărare politică, muzica noastră se transformă într'un argument de afirmare culturală, prin care azi tindem la facearea legăturii cu viața culturală universală. Aceasta este și înțelesul tuturor eforturilor de-a ridica creațiile gândirii muzicale populare la nivelul artei universale.

Încadrarea noastră în viața muzicală universală o facem astăzi în primul rând prin procesul de lămurire al muzicii noastre populare. Muzica populară este la aparență primitivă. În realitate se prezintă într'o formă de rară perfecțiune artistică și de o varietate cu adevărat uimitoare. Cu toată simplitatea inerentă creațiilor populare, puterea de expresiune a muzicii țărănești — aceasta este denumirea folclorică potrivită — întrece pe a celor mai complicate formule muzicale. Filtrul timpului a eliminat orice element inutil. Totul e o concentrare a gândirii muzicale din care lipsește ornamentica inutilă.

Prin forme de o simplitate arhaică se exprimă ideile muzicale cele mai complexe cu mijloacele cele mai modeste. Muzica satelor e o artă vie care se păstrează numai prin perfectă însemnare a muzicii colective. Încercările de a o fixa întocmai cu mijloacele tehnice de cari dispunem astăzi și în muzică, întâmpină mari dificultăți. Greutatea nu constă în fixarea pe note a melodiilor, ci în păstrarea atmosferei de intimitate, fără de care se pierde esențialul din caracterul românesc al muzicii. Ridicarea folclorului muzical din artă țărănească la artă cultă este înainte de toate o problemă de conținut (Inhaltsproblem) și mult mai puțin o chestiune de forme, care poate fi soluționată mult mai ușor.

Melodiile populare fiind creațiuni artistice definitive orice amputare le devalorizează cu desăvârșire. Utilizarea fragmentară a acestor melodii e o aberațiune din care nu poate să răsară o artă nouă sănătoasă. Gândirea muzicală care se inspiră dela fragmente folclorice poate crea cel mult ceva grotesc sau comic, ce seamănă cu o diformare a artei țărănești. În opera compozitorilor cari prelucrează astfel folclorul, se observă această pronunțată alunecare involuntară

spre burlescul muzical. Orientarea aceasta însemnează o îndepărtare dela linia sobră a creațiilor populare deci și abandonarea elementului esențial în stilizarea melodiilor românești.

Materia brută a folclorului astfel cum o auzim direct dela țărani poate fi tratată în diferite feluri, fără ca prin noul proces al compoziției să-și piardă din valoarea artistică originală.

Compozitorul poate să păstreze melodia originală intactă fără modificare grefând-o pe un acompaniament care să fie extras din însuși caracterul cântecului popular. Se mai poate adăuga o introducere și un final care să încadreze melodia originală. Intregul trebuie să dea însă impresia unei unități inseparabile.

La astfel de prelucrări de obicei acompaniamentul, introducerea și finalul sunt numai cadrul melodiei. Se poate însă întâmpla ca melodia să indice numai caracterul specific al compoziției și partea principală să fie cea adăogată.

Melodiile cele mai primitive pot fi armonizate în felurile cele mai variate. Această simplitate, direct provoacă polytonalitatea. În prelucrarea melodiilor primitive compozitorului nu i se impune nici o restricțiune. Întorsăturile melodice duc la o nouă metodă de armonie.

O concepție folclorică mai avansată decât aceea a compunerii unui cadru pentru melodie originală avem când compozitorul nu prelucrează melodii țărănești, ci inventează el, după modelul cunoscut altele noi. Aceste imitațiuni sunt la marii compozitori de o perfecțiune care face imposibilă o precizare dacă sunt melodii colecționate sau inventate. Dealtfel această deosebire nu are o importanță mai mare.

Influența muzicii populare se mai poate manifesta și într'o stilizare țărănească dacă aceasta reușeste să creeze atmosfera melodiei populare fără să prelucreze melodii populare sau imitațiuni după modelul popular. În acest caz compozitorul și-a însușit în așa măsură muzica dela sate, încât stilul său poartă pecetea cunoștințelor sale de artă populară.

Cercetările multiplelor procedee de a introduce în muzica cultă elementele de folclor este necesară când încercăm să lămurim orientarea compozitorilor noștri în opera lor creatoare. În căutarea unor formule prea originale multe talente s'au oprit la început de drum istovite, abandonând credința lor de a situa în arta universală creațiunea muzicală populară. Alții au trecut dela un procedeu la altul fără să se decidă pentru o metodă care s'o urmeze cu toată convingerea. Numai foarte puțini au trecut cu tenacitatea talentului lor fără ezitare peste dificultățile inerente oricărui început.

*

Între compozitorii cari au creat curentul de folclor muzical românesc opera lui Tiberiu Brediceanu

întrunește acele calități prin cari putem face sinteza muzicii noastre. Deși opera sa nu e încă terminată prin o cântărire a valorii ei artistice, putem ajunge la concluziuni cari azi când suntem pe drumul cel bun să ne fie de cel mai mare folos.

Brediceanu a crescut într'un mediu de veche tradiție artistică în care muzica cultă și cea țărănească se îmbinau în fiecare clipă. În casa părinților săi nu s'a inițiat numai în tainele muzicii clasice, ci a avut ocaziunea să vadă și încercări de armonizări a melodiilor românești. Sofia Rădulescu, o mătușe a sa, culesese dela lăutarii din Lugoj mai multe melodii de joc pe cari, armonizându-le pentru pian, le-a adunat într'un caet. Jocurile din această mică colecțiune folclorică familiară erau complectate cu „Ardeleana” lui Stefan Perian și compozițiile românești ale lui Brediceanu, Miculi și ale altor armonizatori de muzică populară din timpul acela. Tarafurile de lăutari mai adăugau la această colecțiune repertoriul lor, cu o notă mai vie care lipsea poate din muzica scrisă. Între acești lăutari românul Niță Iancu-Iancovici originar dintr'un sat de lângă Timișoara, mare violinist, avea un adevărat cult pentru muzica populară. Către ea șatele cu scopul de a-și culege cântece, dar mai ales melodii de joc. Dela acest lăutar a transcris Brediceanu primele armonizări de muzică românească. Colecționarea o făcea la început mai incidental. Succesul pe care l-a avut în cercul prietenilor săi l-a îndemnat să înceapă a-și nota în mod sistematic melodiile românești. Atmosfera era prielnică unor astfel de încercări într'un colt al țării, unde deja în anii 1880 se înființează corul de plugari după modelul „Reuniunilor de cântări” cari străneau rândurile societății românești sub egida artei. Vizita în Ardeal a corului dela Iași de sub conducerea lui Brediceanu a fost un imbold hotărîtor în evoluțiunea muzicii corale românești. Cu această ocaziune s'a decis trimiterea lui Ion Vidu la școala lui Muzicescu, de unde s'a întors ca un animator al vieții muzicale din Rânat. Împresiunea concertelor corului dela Iași a rămas întipărită și în inima lui Brediceanu, deși un alt eveniment artistic îl preocupă în cea mai mare măsură. Opera „Craiu nou” de Porumbescu, a cărei premieră a fost în 1881 la Brașov, s'a reprezentat zece ani în urmă și la Lugoj. Brediceanu n'a lipsit dela nici o repetiție și în entuziasmul său tineresc și-a întocmit întreaga partitură a operetei pentru pian. Această partitură scrisă din memorie este una din cele dintâi încercări de armonizare ale lui Brediceanu.

Cu însuflețirea vieții muzicale bănățene atât de intensă în suflet, Brediceanu pleacă în anul 1892 pentru complectarea studiilor sale de liceu la Blaj. În mediul auster al metropolei catolicismului românesc, atât de neprielnic oricărui a-

vânt artistic, se formase un cerc de fineri amatori de muzică în jurul compozitorului Iacob Mureșanu. În revista sa „Muza Română” apărută mai întâi în anul 1888, Mureșanu încerca să răspândească muzica românească. În această revistă rămăsă unică în felul ei își publică și Brediceanu în anul 1894 cele dintâi armonizări de jocuri românești.

Influența lui Mureșanu asupra dezvoltării muzicale a lui Brediceanu a fost dintre cele mai binefăcătoare. Entuziasmul și pasiunea cu care iniția acest mare precursor al muzicii românești pe elevii săi în crezul său artistic era metoda cea mai bună de a trezi interesul cuvenit pentru folclorul românesc. Această inițiere de laborator a contribuit mult la formarea artistică a lui Brediceanu. Obiceiul lui Mureșanu de a improviza pe teme populare după maniera lui Liszt, era o desfășurare din care elevii săi puteau ușor să desprindă posibilitățile de înălțare a melodiilor românești. Aceste improvizațiuni au avut prin spontanietatea lor mai târziu a influență hotărâtoare în formarea stilului lui Brediceanu la armonizarea cântecelor unde dă o așa de largă întruînțare marierii improvizatorii. În armonizarea jocurilor influența lui Mureșanu asupra stilului lui Brediceanu este și mai hotărâită. Aci trebuie menționat ca o însușire foarte prețioasă a lui Brediceanu, caracteristică pentru întreaga sa formațiune artistică, faptul că niciodată nu a încercat să se îndepărteze de arta pură a folclorului. În școala lui Mureșanu ispita era mare că se va deda și el la compoziții, dealtfel foarte interesante, ca Impromptuurile în maniera Chopin, Capriciile în genul lui Mendelsohn sau numeroasele uverturi după modelul școlii dela Viena, toate încercările de stilizare românească. Nici improvizațiuni așa de reușite ca „Ardeleana” lui Mureșanu n'au reușit să-l îndepărteze dela procedeuul său de a prelucra folclorul păstrând melodiile populare intacte, considerându-le ca compoziții în formă definitivă.

Deja în epoca aceasta Brediceanu pătrunsese caracterul specific românesc al artei țărănești, încât își formează un stil care corespunde exigențelor celor mai avansate de estetică muzicală. Brediceanu înainte de a fi un compozitor, este un estetician al frumosului românesc. Intreaga sa operă muzicală este pătrunsă de această elaborare estetică a materiei prime muzicale.

Munca de laborator a lui Brediceanu poate fi comparată cu cea a artiștilor cari de pe vechi icoane se trudesc să îndepărteze fumul luminărilor pentru a ridica la noua viață o operă pe care s'a așezat coaja vremii. Această operațiune estetică se poate face numai cu o perfectă pricepere tehnică. Îndepărtarea scoarței trebuie făcută cu îndemânarea cea mai artistică, pentru a păstra neatinsă patina vestitoare a vechimei și conservatoare a vieții operelor de artă.

Brediceanu procedează cu cea mai mare grijă la operațiunea de netezire a melodiilor populare. Totul rămâne intact, se îndepărtează numai elementul care s'a adăugat prin imperfecțiunea unei prea înde-

lungate transmisiuni dela țaran la țaran. Melodiile populare au o viață lungă și în drumul care-l parcurg, trec prin continuă frământare a su fletelor. În acest sbucium neîncetat al sentimentelor își primește melodia populară forma ei definitivă la care nu se mai poate adăuga nimic. Brediceanu respectă întru totul acest principiu de estetică muzicală.

Este interesant de a cântări opera lui Brediceanu și în raport cu armonizările de melodii populare ale lui Gheorghe Dima. La cea dintâi comparație se poate constata deosebirea fundamentală ce există între cei doi compozitori, mai cu seamă în cântecele cari au fost armonizate de ambii compozitori.

La Dima care era un academician, melodia populară e turnată în formele clasice mai masive, câtă vreme la Brediceanu caracterul cântecelor și doinelor are un caracter de improvizatie, de mișcare mai liberă. La Dima totul e mai închiegat, mai concentrat față de maniera lui Brediceanu de a trata melodiile cu mai multă amploare și mai rapsodic. Deaici rezultă bogăția incomparabilă de culori pe paleta lui Brediceanu. Acest amestec al culorilor care radiază din muzica românească ca un parfum amețitor e subliniat cu mult talent în armonizările acestui folclorist. Brediceanu a înțeles prea bine că acest amestec de culori, această potrivire a luminilor și umbrelor, pe care îl găsim în întreaga noastră artă țărănească reprezintă specificul românesc. În pictura și sculptura, în țesătura firului ca și a sunetelor această îmbinare estetică de culori reprezintă, peste originalitatea formelor, suprema realizare a frumosului românesc.

Opera lui Brediceanu e foarte vastă. Ea cuprinde cântece, doine, colinde și jocuri din toate ținuturile țării. În multimea melodiilor prelucrate se face cu multă precizie distincțiunea în armonizarea cântecelor și a doinelor. Textul e revăzut cu multă îngrijire. Introducerea și finalul precum și măsurile cari leagă un vers de celalalt, sunt luate din melodia principală fără vre-o modificare esențială, foarte rareori cu o variare cu totul ușoară. La Brediceanu trebuie menționată și justa întrebuintare a tonalității, foarte esențială la armonizările de folclor. Nu întrebuintează o ornamentală inutilă. Orice figurație își are rostul ei bine precizat. Totul contribuie la crearea atmosferei, specifică melodiilor noastre.

În armonizarea jocurilor Brediceanu elimină elementul lăutăresc față de cel țărănesc care reiese și din preciziunea ritmică observată cu deosebită severitate. În haosul mulțimei jocurilor populare colecțiunea sa de muzică de dans înseamnă, prin clasarea jocurilor după diferitele categorii și fixarea unei nomenclaturi care variază așa de mult, un progres important.

Colecțiunile de folclor ale lui Brediceanu înseamnă o nouă orientare nu numai în privința respectării integrale a melodiei, ci și o indicațiune a bogăției noastre muzicale. La concursurile cari se publicau privitor la colecționarea melodiilor populare Brediceanu se prezintă cu colecțiuni așa de bogate

încât întrecea toate prevederile celorlalți folcloriști. Materialul așa de bogat al colecțiilor sale a fost un îndemn la o intensificare a colecționării.

Este important să fixăm data când își face Brediceanu cea dintâi colecționare de folclor, deoarece ea coincide cu cele dintâi începuturi de colecționare științifică din lumea muzicală.

În anul 1911 începe Brediceanu colecționarea melodiilor, urmat fiind la un scurt interval în aceleași regiuni de marele compozitor ungar Béla Bartok care-i face dealtfel propunerea să publice împreună colecțiunile.

Cu ocaziunea inaugurării „Muzeului etnografic” al „Astreii” în 1905 Brediceanu compune din cântece și jocuri din Ardeal și Banat „Serata etnografică”, prima sa lucrare mai mare. Reprezentarea acestui poem muzical a marcat începutul unei epoci noi în viața muzicală din Ardeal. Poemul etnografic se termină cu scena unei șezătoare dela țară. Acest tablou a fost imboldul pentru prima lucrare teatrală a lui Brediceanu, i c o a n a d e l a ț a r ă cum își numește el lucrarea „La șezătoare” care trebuia să completeze reprezentarea operetei lui Ciprian Porumbescu „Craiu nou”, care fiind scrisă numai în două acte, nu ajungea să formeze programul serei întregi.

„La șezătoare” e o compoziție românească ce s'a reprezentat mai de multe ori pe o scenă teatrală. Succesul acestei evocări a șezătorilor dela sate a îndemnat pe Brediceanu să scrie „Seara Mare” în care în trei tablouri a compus o muzică lirică în cadrul obișnuitelor dela Crăciun. Scenele acestea lirice considerând că sunt primele realizări teatrale de muzică românească, cu bogatul lor material folcloristic înseamnă un progres real.

Opera așa de cuprinzătoare a lui Tiberiu Brediceanu făcând abstracție de valoarea ei intrinsecă va rămâne un izvor nesecat de inspirație pentru oricare compozitor care va vrea să cunoască adevărata muzică românească.

Confirmarea strălucită a crezului său artistic o are astăzi Brediceanu în „Rapsodia română” a lui Franz Liszt în care acest geniu adânc cunoscător al muzicii populare a creat o operă măreață din aceleași cântece și jocuri românești, pe cari Brediceanu le-a adunat cu o trudă și o stăruință pasionată, care-i va asigura un loc de cinste în istoria muzicii românești.

Octavian Beu

Problema datoriilor agricole și stabilizarea leului

Datoriile agricole constituie azi cea mai actuală problemă internă pentru noi. O datorăm crizei economice cu caracter mondial și unor cauze specifice țării noastre. Problema, pentru a fi privită în față, trebuie tratată în lumina acestor cauze.

Criza, ca dezechilibru între producție și consumație, este inerentă ordinii economice capitaliste; ea are cauze ce isvoresc din structura societății. Vindecarea acestei grave sincope a capitalismului rămâne încă o taină a viitorului. Știm doar atât, că crizele apar la intervale aproape egale și că lor le urmează, după jertfe dureroase, perioade de prosperitate tot așa de caracteristice capitalismului ca și crizele. Datoria noastră e să găsim mijloace spre a face vremurile de criză suportabile masselor greu încercate prin șomaj, subconsumație, datorii împovărătoare, etc.

Reținem aceste concluzii, atribuindu-le rolul de premise pentru cele ce urmează.

Trăim o epocă de depreciere generală a tuturor bunurilor cu cor relativul firese, scumpirea banului, proprie oricărei crize. Rentabilitatea întreprinderilor și economiilor țărănești a dispărut.

Depresiunea economică a surprins agricultura înglodată în datorii contractate o bună parte în scopuri de consumație, ceea ce evident a fost o greșală, și majoritatea pentru procurarea mijloacelor de exploatare în urma încurajării venite de sus, sau pentru cumpărări de pământ. Efectul îl cunoaștem: imposibilitatea agricultorilor de a-și achita datoriile.

Însă am fi nedrepti întru aprecierea faptelor, dacă am ține seama numai de cauzele generale ale crizei mondiale, fără a scruta realitățile dela noi.

Suntem o țară agricolă — repetăm un adevăr de mult banalizat și mereu actual — și economia agrară, prin felul și situația ei, este mai puțin dominată de piață decât industria. De altă parte, o politică de stat, ostilă capitalului străin, ne-a făcut să depindem într-o măsură mai mică decât celelalte țări de străinătate. Două fapte care ar îndreptați pe cineva să creadă că România străbate cu ușurință criza, această ciumă a epocii moderne. Și nu este așa, deoarece avem de înfruntat o cauză de agravare a crizei, specifică economiei noastre naționale. Este stabilizarea leului, recunoscută aproape unanim ca greșită.

Făuritorii stabilizării leului, conduși de ideea necesității refacerii capitalului mobilier diminuat în perioada inflaționistă, au neglijat valoarea internă a leului, adoptând cursul extern drept curs de stabilizare. Între cele două cursuri există o diferență remarcabilă. De-

precierea leului în interior ajunse de 54 ori față de valoarea antebelică, până când la bursele din străinătate valoarea leului arăta o scădere mai mică, circa de 33 ori în comparație cu valoarea lui de odinioară. Deci leul era în străinătate cu o treime mai bine prețuit ca în țară, din cauzele cunoscute: tarife vamale, prețuri maxime etc. Legea din 7 Februarie 1929, zisă de stabilizare, a consacrat cursul extern și aceasta echivala cu o parțială revalorizare, urmând ca prețurile din interior să sufere scăderea impusă de politica monetară. Prin urmare, indiferent de criză, scăderea prețurilor trebuia să vină. Și poate, economia națională ar fi suportat — desigur nu fără jertfe — un atare proces dacă viața economică rămânea prosperă.

Din nenorocire, politica de parțială revalorizare a coincis cu catastrofa scădere a prețurilor produselor agricole, determinată de criza economică cu profunde rădăcini în lumea agrară și cu insuficiența sistemului monetar bazat pe etalonul aur de a satisface nevoile economiei mondiale. Rezultatul, o depresiune economică fără precedent care poate să ne ducă la o totală anihilare a vieții economice, ce va fi însoțită de convulsiuni sociale încă nebanuite. Deocamdată, constatăm zi de zi, că ne întoarcem la economia naturală, expresia unei forme inferioare de viață economică. Stabilizarea leului — o operă a voinții omenesti — trebuie pusă în discuție și soluționată prin restabilizare dacă nu vrem să îndurăm o adevărată *asfixie* monetară. Socotim că norma rentabilității (legea de aramă a societății capitaliste), împreună cu înalte considerații de stat (izvorâte din credința că organismul economic al țării nu va suporta procesul de adaptare la prețurile mici, dietă de sus), reclamă o schimbare în politica monetară. D. R. Poincaré, în discursul ținut în camera franceză cu ocazia stabilizării, a analizat ipoteza stabilizării francului prin o revalorizare de 20%, declarând-o dăunătoare Franței. Conducătorii finanțelor românești, la insistențele cercurilor financiare din Apus, au optat pentru o revalorizare de 33% fără nici o îngrijorare.*

Pentru debitori această revalorizare a însemnat sporirea automată a datoriilor lor cu o treime, iar pentru creditori, majorarea creanțelor lor tot cu atâta. De bună seamă, printre debitori se

numără mulți risipitori pentru cari mărirea datoriei are caracterul unei sancționări binevenite, dar nu-i permis să nităm nici un moment că în tabăra debitorilor se găsește marea masă a producătorilor, cari formează elementele cele mai utile ale economiei naționale. Pentru aceștia este prea gravă lovitura primită prin micșorarea prețurilor produselor în urma crizei ca să mai poată suporta o nouă scădere ca urmare a unei greșite politici în materie monetară. Este o politică nedreaptă și funestă în consecinți. Să ne aducem aminte că elementele cele mai active sunt desavantajate în favorul deținătorilor de capital mobilier în mare parte rentieri: A lăsa lucrurile să meargă pe calea apucată înseamnă a permite exproprierea nemeritată a debitorilor de către creditori. Amintesc un singur caz. O băneută din provincie a cumpărat 45 de case la licitație cu sume reprezentând abia 1/6 din valoarea lor de acum trei ani. Nu este aceasta o expropriere? Unde este vina funcționarului, care având economisiți 240 mii lei, și-a clădit o casă cu 300 mii lei împrumutându-se cu 60.000 lei, pentru a merita să i se vândă casa la licitație cu 60—70.000 lei? Și câte alte cazuri mai elocvente nu s'ar putea cita! Deaceia debitorul cinstit, ca parte mai slabă, are nevoie de ocrotirea statului spre a obține o omenească păsuire și o reducere a datoriei prin restabilizare pentru că nu e drept, precum am spus, să suporte o sporire reală a datoriei prin stabilizare și nici nu e bine căci așa debitorul producător va fi distrus, subjugat și destelenit din organizația socială. Creditorul, la rândul său, trebuie ocrotit în așa fel ca să i se restituie valoarea reală împrumutată conform indicilor de prețuri.

Discuțiile și diversele proiecte de până acum, privesc problema datoriilor agricole, adică un punct de vedere unilateral. Autorii proiectelor, mai toți, fac apel la ajutorul statului, complet sărăcit și el, ori al străinătății, care nu mai acordă împrumuturi. Or noi credem că nu poate fi vorba decât de soluționare prin mijloace proprii, solicitând cât mai puțin ajutorul statului, și privind toți debitorii, nu numai agricultorii, dar în măsură egală.

Preconizăm stabilizarea leului la 2 (eventual 1½) centime și transformarea datoriilor pe termen scurt în altele pe termen lung, cel mult de 15 ani, cu variante în ce privește termenul după categoriile de debitori (agricultori, industriași), fără nici o reducere a capitalului și cu o dobândă modestă ce va putea fi modificată după indicațiile pieții. Cota parte din capi-

* Vezi interesantul studiu al dlui prof. V. Onișor: Venit național, reforma monetară și criza economică specială din România, „Cartea Românească” 1931.

tal și dobânda aferentă va fi executabilă ca și o datorie cambială, conform unei legi speciale. Am spus mai sus că pretenția creditorului este justă în proporția arătată de indicii prețurilor din momentul acordării împrumutului. În rezolvirea problemei trebuie să ne ocupăm de majoritatea cazurilor, nedreptățile în cazuri izolate fiind inevitabile. Deaceia vom lua ca bază de calcul numerele-indice din epoca când s'au contractat majoritatea împrumuturilor. Ni se va replica că deprecierea leului ce se va obține prin restabilizare nu va putea compensa scăderea prețurilor. Nu, în momentul de față. Ne rămâne însă viitorul care va oferi posibilități de compensare, cum ar fi spre ex. ridicarea prețurilor într'o conjunctură favorabilă, prelungirea termenului, reducerea dobânzii etc. O atare imixtiune nu e cazul să ne lase nedumiriți, căci criza actuală a consacrat definitiv intervenționismul.

Infăptuirea dibace (executarea reformei este dintre cele mai delicate) a restabilizării va avea drept urmări bune: o învioreare a pieții prin urcarea prețurilor și o stimulare puternică a exportului (cazul Angliei); salvarea notiunii creditului în ochii țăranului, cel mai cinstit debitor în trecut prin aceea că el va plăti capitalul împrumutat întreg, fără reducere, deși în rate; înlăturarea tuturor comisiunilor a căror viitoare activitate, cunoscând defectuoșitatea aparatului de stat, numai promptă și onestă nu va fi (gândiți-vă la reforma agrară!); evitarea nedreptății ce s'ar face debitorilor cari nu aparțin clasei țărănești; o ușurare reală a debitorilor și menajarea intereselor juste ale creditorilor.

Natural, nu lipsesc nici desavantajele, deși se exagerează, atribuindu-se restabilizării toate ponoasele inflației nesocotite. Inșă noi avem de ales între două rele, răul mai mic. Prestigiul Băncii Naționale Române inclusiv a statului român va fi eventual stîrbit. Dar să ne întrebăm: prestigiul, dealtfel dovedit insuficient la obținerea unui împrumut în străinătate, nu trebuie să cedeze în fața rațiunilor de ordin economic și siguranța socială? Credem că afirmativa se impune. Restabilizarea, la o cotă mai joasă, înseamnă micșorarea circulației fiduciare în sens absolut. Da. Inșă prin această operație va crește procentul stocului de aur și devize ce servesc ca acoperire, permițând a trentată emisiune în plus, circa de 10 miliarde lei, după nevoile pieții și pentru ajutorarea băncilor cari au dovedit că merită sprijin. Un proiect de organizare bancară ar complexa opera de asanare. Principala obiecțiune vine din partea statului care, — vor zice unii —, va achita cu mare greutate cuponul datoriei externe. Just, dar nu

trebuie să uităm că înviorearea organismului economic al țării se va resimți și în finanțele statului. Singur funcționarul, etern păgubaș, va suferi câtva timp până când mecanismul rigid al statului se va adapta noilor condiții.

Nu contestăm că depinde mult de faptul, dacă punctul culminant al crizei, a trecut sau nu. Oficialii spun că da. În acest caz s'ar mai putea admite jertfele cerute de menținerea stabilizării actuale a leului. În caz contrar, menținerea leului la actuala valoare ar devine problematică în viitor. Și decât să renunțăm (fie benevol, fie forțat) mai târziu la stabilizare, e preferabil să renunțăm acum, pentru că restabilirea aduce o par-

țială soluționare a problemei datorțiilor și îngăduie o mai bună valorificare a produselor exportabile cu repercusiuni bune asupra prețurilor interne. Până acum, semnele de îndreptare a situației economice nu apar, și din acest motiv nu putem împărtăși părerea guvernanților noștri.

Vremurile grele prin cari trecem pretind dela conducătorii țării examinarea atentă și severă a realităților și descifrarea greutăților ce ne așteaptă, din punctul de vedere al intereselor generale și fără romantism economic, căci orice parțialitate sau lipsă a simțului realității nu va întârzia să se răzbune.

Artur Anderco

NOTE LA UN RECITAL DE DANS

Dansul s'a eliberat de sub tirania formalismului clasic mult mai târziu decât celelalte arte. Se pare chiar că nici astăzi nu este pe deplin eliberat, căci în instituțiile oficiale, cum sunt operele, vechea școală de balet este singura în funcție.

În literatură, virulența clasicismului începe să scadă pe la sfârșitul veacului XVIII, iar după vreo două-trei decenii de oscilare, el primește o lovitură de grație, prin triumful școlii romantice franceze. Dela această dată, noul stil se impune în întreagă Europa. Literatura nu mai este acum apanagiul clasei nobile, ci a tuturor categoriilor sociale; subiectele istorice nu mai dețin monopolul și ele sunt altfel interpretate, iar alătura de ele câștigă teren episoadele din viața actuală, viața reală, cu pasiunile ei firești și lumea de visuri a omului, tot atât de pregnantă cași lumea reală și tot atât de departe cași aceasta de abstracțiunile voite ale clasicismului demodat. Acelaș fenomen s'a petrecut și în domeniul muzicii și al artelor plastice, și cam în acelaș timp. Dansul a rămas inșă și mai departe robul principiilor clasice, abstract și virtuos, produs de pură formă și lipsit de un conținut sufletesc adevărat sau verosimil.

Abia în pragul veacului nostru se semnalează o mișcare de emancipare a dansului din această robie prea mult prelungită. Această mișcare este produsul unei întâmplări, căci ea se datorește unei singure persoane, o inspirată, care numai mai târziu a fost în stare să raționeze asupra sensului noului dans descoperit de ea în mod instinctiv și să-si legitimizeze astfel cu considerații istorice descoperirea și valoarea ei. Această persoană, inițiatorea dansului modern, este Isadora Duncan.

Ea avea credința, la început și mai târziu convingerea, că dansul nu este o simplă problemă de acrobatie, valoarea lui măsurându-se cu timpul pe care interpreta îl poate petrece stând pe vârful degetelor dela picioare, sau cu numărul piruetelor executate fără întrerupere sau cu alte mijloace de acest fel, pur formale. Ea a demonstrat

că prin mișcările ritmice ale trupului, prin gesturi cari se armonizează cu mimica feței, se pot exprima stări sufletești, sentimente sau episoade de viață, întocmai ca în celelalte arte. Ca să ai această putere inșă, trebuie să fii tu însuți, dansator sau dansatoare, stăpânit de o emoție, să fii inspirat și atunci vei fi în stare să crezi, după cum creează și ceilalți artiști, fiecare cu mijloacele proprii artei sale.

Isadora Duncan a transformat astfel baletul într'o artă, în adâncul înțelea al cuvântului și ea a descoperit mai pe urmă că acelaș sens și aceeași valoare o avea și dansul Grecilor vechi. Aceștia au fost apoi inspiratorii ei; spre perfecțiunea, pe care i se nărea că aceștia o atinseseră, a năzuit ea neîncetat.

Un alt element de temelie al dansului modern este baletul rusesc. Si în acest domeniu, cași în literatură și în alte sfere de manifestare spirituală a omului, sufletul rusesc sbuciumat, stăpânit de puternice pasiuni și mereu în căutare de sensuri noi ale vieții, a adus valori noi, revelatoare. Muzica rusească, fiind iarăș mai puțin o problemă de „tehnică“ și mai mult o exprimare directă, simplă dar puternică, a vieții sufletești, a provocat nașterea unei școlii noi de balet, care se înrudea în inșasi principiul ei de viață cu dansul Isadorei Duncan.

Pe aceste două elemente de bază s'a dezvoltat apoi școala modernă de dans expresionistă, cultivată mai ales în Germania.

Dșoara Chiți Stanciu, o tânără dansatoare de școală germană, ne-a arătat, în recitalul de dans din 9 Ianuarie, cu o iscusintă promițătoare, diferitele faze din istoria dansului, punând în evidentă înrudirile structurale dintre dansul modern și cel antic. Ia aceasta a fost ajutată și de conferința inteligentă și foarte sugestivă despre „Magia dansului“ a dnei Claudia Millian-Minulescu. Iar prin „Idiotul“ ultimul punct din programul dșoarei Stanciu, ea ne-a arătat că are și inspirația care o ajută să ofere adevărate creații de dans.

O. B.

LITERARE

PAZNICUL CIMITIRULUI

Era lume multă și amestecată. Copii și bătrâni, femei din toate straturile sociale veneau să conducă la odihna veșnică pe un biet suflet rătăcit, pe cari nu l-au cunoscut nici când, dar a căruia întâmplare tragică le dădea fiorul misterului.

Rămăsesem în urma tuturor. Nu-i prea târziu nici când să ajungi la un mormânt. Mergeam preocupat de gânduri streine de tot ceea ce mă înconjura. Deodată am simțit că mă atinge cineva pe umăr. M'am uitat speriat în jur și am întâlnit privirea și-reată a paznicului cimitirului. Imi făcu sem să-l urmez. Ne-am oprit în fața unui scaun de lângă un mormânt. Ne-am așezat amândoi. — Ce vrei cu mine — l-am întrebat nedumerit.

— Cunoaște-ți moarta — zise el drept răspuns.

— Nu, n'o cunosc. Am auzit că a fost o fată tânără și frumoasă și s'a sinucis fără vre-un motiv. Am venit și eu cu cealaltă lume la mormântul ei.

— Ați auzit poate că mormintele vorbesc? Vreți să aflați secretul celei dispărute . . . Ați asculta zadarnic lumea să vă vorbească. Eu cunosc însă secretul moartei. Am să vi-l povestesc.

Am vrut să mă scol de pe scaun și să plec. În ochii paznicului străluceau lumini nebune. Mă prinse însă de braț și mă reținu. Am cedat. Paznicul începu să vorbească repede și apăsător:

— Venea des prin cimitir. Era atât de frumoasă că înfrumsetea și grădina aceasta tristă. Odată, era o zi minunată de vară, se oprî să-mi vorbească. — Câți morți ai colegă — m'a întrebat privind-mă drept în ochi.

— Te uiți mirat la mine. Dar și eu sunt paznică de cimitir. Am și eu un cimitir cu morți mulți, foarte mulți. Câteva sute, sau câteva mii.

Am răs silit. Nu știam ce să cred. Era o glumă prea tristă pe care o făcea frumoasa cu mine.

— De când ești paznicul acestui cimitir? — De treizeciscinci ani. — Și mai înainte? — Mai înainte aici era o livadă minunată cu flori. — Intocmai ca la mine. Cu câțiva ani înainte aveam o grădină cu flori strălucitoare. Ilu-

ziile. Erau atât de frumoase și atât de proaspete, încât credeam că vor înflori veșnic. Intr'o zi, o mână brutală mi-a rupt din grădină o floare. Am privit-o moartă, dar n'am plâns. Am luat-o între degete și după ce am sărutat-o șagalnic, am îngropat-o. N'am plâns, căci mai erau atâtea flori.

Intr'o altă zi, o altă mână neghioabă imi rupse o floare. Și apoi alte mâini lacome imi rupseră și ultimile flori. Ca și în cimitirul tău bătrâne aveam și eu în fiecare zi câte un mort. Ingropam zilnic câte o iluzie. Și n'am plâns niciodată. Mai târziu nu plângeam căci prea mă obișnuisem cu moartea.

Ieri, mi-a murit și ultima floare. Ieri am îngropat și cea din urmă iluzie. De aceea am venit în cimitir. Am venit să te întreb tu ce vei face când nu va mai sosi nici un mort.

Mi-am aplecat capul pe piept și am început să plâng. Nu înțelegam nimic. Am încercat totuși să o mângâi și i-am zis:

— *Morți vor sosi întotdeauna. Cât lumea va fi lume, cimitirele vor avea pradă.*

— Da ai dreptate. Cimitirul tău se va hrăni cât veșnicia. Dar vezi mie nu mai are cine să-mi moară. Iar dacă nu sunt morți, la ce-i bun un paznic de cimitire?

A plecat adânc în cimitir. Am urmărit-o cu ochii până s'a pier-

dut printre cruci. Am așteptat un ceas și apoi m'a cuprins o presimțire grozavă. Am plecat să o caut. Am găsit-o spânzurată de o cracă.

— Mi-a spus că la ce-i bun un paznic de cimitire dacă nu vor mai fi morți.

Paznicul se oprî deodată din vorbit. Mă privi cu ochii înspăimântați și apoi se apropie de ureche și imi șopti: — Crezi că după ea nu va mai muri nimeni? Crezi că azi a sosit cel din urmă mort și voi rămâne fără meserie?

Am sărit înspăimântat. Am încercat să fug, dar nebunul mă prinse cu mâinile ca în clește: — Răspunde-mi, va mai muri încă cineva? — Desigur i-am răspuns clănțănind din dinți. — Cât lumea e lume cimitirul va avea victime. — Atunci — șueră printre dinți — sinucide-te și tu. Pregătește-i o jertfă cimitirului. Eu nu vreau să rămân paznic de cimitir fără morți.

Am făcut o ultimă sfortare și am fugit. În urma mea paznicul urla furios. N'ai să-mi scapi. Cimitirul trebuie hrănit.

*

Peste trei zile a fost găsit spânzurat de o cracă paznicul cimitirului. Nimeni nu mai murise în acest timp. Și paznicul de cimitire fără morți nu mai avea rost să trăiască.

Ion Munteanu

BALCONUL

Din balconul de piatră, cad curpeni de viță,
Cu ghirlande în floare, de-un pal violet.
N'ar sta bine într'insul o fată plăvită,
Cu roz-albă făptură și gestul cochet?

Ar roi ca albi fluturi vara în grădină,
Tineretul stradelei cu ochiade'n mers,
Picurând din chitare în seara senină,
Aiurind o dorință în ritmuri de vers.

Perimat! În balconul cu falduri de vită
Și cu grele ghirlande de-un pal violet,
Stă o grasă matroană, cu păr de alviță.
Lâng-o fată bătrână, cu'n bust de schelet.

Nu visează și fata: Oare ce-ar fi dacă
Ar fi ea, vesperala vestală în blond? . . .
Cum croșeta lucrează dantela săracă,
Mai poți ști ce brodează un gând vagabond? . . .

MARTA D. RĂDULESCU

ACTIVITATEA „ASTREI MARAMUREȘENE“

Maramurașul, ținutul cel mai mărginaș și mai peste mână al Țării — dacă ne gândim pe unde trebuie să încunjuri ca să ajungi la el — ne trimite din când în când ecouri care-ți umple sufletul de bucurie. Un astfel de moment mi-a prilejuit primirea broșurei prin care despărțământul maramurașan al Astrei — condus de harnicul președinte dr. Ilea, — își arată cu date și cifre, activitatea pe trei ani în urmă. Și bucuria este mai mare pentru cei ce cunosc trecutul acestui legendar ținut, care, cu toată puternica-i viață politică românească, a avut momente de întunecată viață culturală și națională. Este vorba mai ales de acele multe decenii aproape zece la număr, care s'au scurs între data desființării samavolnicie a vestitei episcopii ortodoxe a Perilor — jumătatea secolului al XVIII, și până la înființarea episcopiei românești a Gherlei — jumătatea secolului al XIX-lea în care timp viața bisericească a ținutului, — cu care se confunda atunci toată viața culturală dacă nu și cea politică, — era legată de interesele rutene, trebuind să se supună curentului de rutenizare ce pornea persistent din episcopia dela Muncaci căreia se alăturase.

Odată cu înființarea episcopiei dela Gherla, o boare de reromanizare și întărire a vieții naționale române, se revărsă dela sud, prin preoții și învățătorii români ce vin dintr'acolo . . . Mai ales epoca vrednicului de amintire vlădica Mihail Pavel, este — am putea spune — punctul de plecare a unei binefacătoare activități culturale românești. Acum apare în Maramuraș, generația pe care cineva o numea cu drept cuvânt „eroică“ și din care răsar români ca Iosif Man, Jurca și Mihali și alții care nu pregetă a-și amaneta averea pentru scopurile culturale românești. Această generație înființează „Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramuraș de unde a răsarit apoi Școala normală — preparandia — lui Bușiță din Sighet, statificată apoi de unguri, și și în anul acesta desființată de regimul românesc; — societatea de lectură cu bibliotecă și legături cu toate centrele culturale ale Românilor, mai pe urmă internatul și chiar și vechea bancă maramurașană, care face și azi fala creditului românesc.

Dar cu timpul „Asociația Maramurașană“ a ajuns patrimoniu unei singure familii a Mihaleniilor, care o țin și azi unde cu greu se intră și mai ales greu se lucră.

Atunci, o seamă de tineri entuziaști din care citez pe dr. Kindriș, dr. Juga, preoții Bârlea, Bran și alții, au pus bazele „Astrei Maramurașene“ cu câțiva ani înainte de război.

Dela naștere chiar „Astra“, a luat-o înaintea bătrânei „Asociații“. În 1920 când Astra și-a ținut adunarea generală în „țara voievozilor“ s'a putut vedea ce poate face o mână de tineri entuziaști.

De atunci „Astra“ își mai domo-

lise activitatea, mai ales datorită faptului că președintele său dr. Kindriș Vasile era prea ocupat. De aceea comitetul în 1927 a trecut conducerea actualului președinte dr. Vasile Ilea, șeful spitalului de alienați din Sighet.

Noul președinte dotat cu un spirit deosebit de practic, a înțeles că întreaga activitate a unei societăți depinde de mijloacele materiale. De aceea — odată ajuns președinte închiriază „Palatul cultural“ dela județ pe 25 de ani, și-l dă destinației pentru care fusese zidit, renovându-l și concentrând în el tot ce poate radia cultură și românism. Iar pentru mijloacele materiale dr. Ilea exoperează concesiunea cinematografului care bine administrat, aduce suficiente mijloace materiale despărțământului, care — datorită acestor mijloace, ajunge — am putea spune în fruntea tuturor despărțământelor.

Astfel a dat impuls „casinei române“ din acelaș palat. A aranjat conferințe în sala amenajată a cinematografului „Astra“; aranjează toate serbările culturale pentru care întreține un admirabil cor și orchestră care cântă și la cinematograful. A aranjat apoi secțiuni în tot județul cu comitete locale unde se țin regulat conferințe de tot soiul la săteni. A procurat și inaugurat frumoase biblioteci con-

fecționând dulapuri speciale din lemn de frasin. A așezat table cu numele eroilor din fiecare sat, morți în război, care table au fost așezate cu toată solemnitatea în bisericile satelor.

A dat impuls „Astrei medicale“ aranjând admirabile campanii contra boalelor sociale. În acest scop cu banii aduși de cinematograful s'a procurat un automobil, care duce corul și echipele în toate părțile. Acum în urmă se intenționează a se sprijini mai energic „Muzeul etnografic Maramurașan“, actualmente proprietatea județului și noua societate sportivă „Șoimii“ organizată după modelul arcașilor bucovineni, tot de soc. „Astra“. Astfel că de fapt, — darea de seamă tipărită anul acesta, este numai o slabă și modestă expresie a celor săvârșite de despărțământul maramurașan al „Astrei“ în anii din urmă.

Se cuvine deci pe bună dreptate, neprecupețite laude harnicului director al despărțământului maramurașan al „Astrei“, dlui dr. Vasile Ilea și colaboratorilor săi, pentru munca ce o depun pe terenul cultural al vieții românești din Maramuraș.

Macar cu atâta se mai mângăie și necăjiții maramurașeni, cuprinși de cea mai neagră mizerie, în aceste zile grele.

Gh. V.

ARDEALUL VECHIU

VASILE COLOȘI

Colaborator la Dicționarul de Buda din 1812

Fără a fi o personalitate covârșitoare. Vasile Coloși, prin contribuția sa la primul nostru dicționar etimologic, este totuși o figură culturală marcantă, într'o epocă de secetă a intelectualității românești. Datele de mai jos, inedite, sau prea puțin cunoscute, vor putea interesa deci pe istoricul mișcării noastre culturale.

Colaboratorul lui Petru Maior, și celorlalți șefi ai mișcării latiniste — împreună cu Ioan Corneli, Teodoroviciu și Alexandru Theodori — a fost un preot cucernic, protopop al districtului Bobâlna, cu sediul în Săcărâmb, orașel minier înfloritor pe acea vreme, în Munții Metalici ai Ardealului (Parochus Nagyagensis et Archidiaconus Fisco-Montanus Zalathnensis item districtum Babolnensis et Zarandien-sis).

Născut în Abrud, după terminarea studiilor teologice la Blaj, se căsătorește cu Iuliana Suluțiu, și e trimis la 1802 în Săcărâmb, unde păstorește până la 1814 când în 16 Noemvrie, la vârsta abia de 35 ani, este răpus de moarte prematură. E înmormântat sub lespezile bisericii greco-catolice din această comună, în partea stângă, rezervată femeilor.

Nici un epitaf nu semnalează locul de odihnă al protopopului V. Coloși, indicat cu precizie în actele arhivei parohiale.

În această arhivă găsim, de altfel, urme despre o activitate destul

de bogată a lui Coloși, mai ales în domeniul istoriei bisericești. Numeroase documente latinești, diplome și decrete imperiale, cu privire la mișcarea religioasă a Românilor din veacul al XVIII-lea, au fost copiate de dânsul în protocoalele vechi ale parohiei. În legătură cu colaborarea sa la dicționar, ca protopop de Săcărâmb, a călătorit în două rânduri la Pesta. Manuscrisele rămase după moartea lui au trecut în posesiunea mitropolitului Alexandru Șterca-Suluțiu, pe atunci protopop de Bistra.

Vasile Coloși a avut șase copii, cari au rămas orfani și de mamă, decedată la 1818. Despre unul singur dintre copii se pomenește în actele arhivei, că ar fi murit, pe la 1900, cu pleban romano-catolic al Simleului-Silvaniei.

În puținele texte românești rămase de dânsul în parohia Săcărâmb, găsim multe expresii provinciale, și cuvinte nemțești transpuse rudimentar în românește (de ex. Fervoaltăru-Verwalter; reaginfireru-Rechnungsführer etc.). În nomenclatura localităților întrebunțează deseori ortografia ungurească. Se explică astfel, pentruce Petru Maior a trebuit, să revizuiască contribuția la Dicționar a colaboratorului său, înlocuind multe cuvinte nepotrivite, cu altele neaoșe românești, fără însă a i se știrbi lui Vasile Colosi prin aceasta, importanta culturală, pe care a avut-o la timpul său.

Ernest Armeanca

REVISTELE ROMANEȘTI ÎN 1931.

În aceste vremuri de cumpănită sărăcie, revistele românești au o soartă tragică. Când se vorbește de criza tiparului, de obicei se are în vedere numai tipărirea cărților de literatură și se învinuiește când cetitorul, când editorul pentru prea puțină căutare pe care o are această carte pe piață. Dar câte un volum literar tot își mai cumpără omul, dacă nu altcândva, măcar la zile de sărbătoare sau la zile de aniversare, când și-l face cadou lui însuși, ori unui prieten. Bogata producție de romane se datorește într-o oarecare măsură și faptului că numărul cetitorilor de literatură s'a menținut la un nivel îndestulitor. Aceeași constatare s'ar putea face și cu privire la o altă categorie de imprimate: ziarele. E adevărat că sunt tot mai puțini aceia cari își cumpără zilnic mai multe ziare ca să-și omoare plictiseala cu răsfoirea lor, în căutarea de clișee senzaționale și de informații despre scandaluri publice sau private, dar câte un ziar tot își mai cumpără creștinul, ca să știe ce se mai petrece în lume și ce griji noi trebuie să-i aducă ziua de mâine. Dacă nu se mai pot realiza câștigurile de altădată cu imprimările cotidiene, aceasta este din cauza că anteprenorii amatori s'au obișnuit cu câștiguri prea mari, pe cari și le rotunzeau prin supapele aplicate bugetului țării, acum mult prea anemic spre a mai putea oferi astfel de îngrășăminte.

Cu totul altfel se petrec lucrurile cu revistele. O revistă se adresează totdeauna unui cerc mai restrâns de cetitori, fie din cauză că este o publicație de specialitate și deci interesează numai o anumită categorie de citurari, fie din cauza unei lupte de idei pe care o susține și având astfel nu numai adepți printre cetitori, ci și potrivnici. Ele nu sunt însă mai puțin necesare, nici când sunt de specialitate și nici când sunt purtătoarele unui curent de idei, sau manifestarea unei credințe produsă de o meditare îndelungată, căci lupta de idei este însuși principiul de existență al unei vieți spirituale superioare. De aceea statul înțelegător de menirii sale a alimentat totdeauna, într-o formă mai mult sau mai puțin decentă, bugetul publicațiilor periodice, făcând astfel o operă de asistență culturală la fel de utilă cași așa numita „asistență socială.“

Astăzi însă, când sărăcia ne-a încolțit atât de sălbatec, statul a găsit de bine să reducă sau să retragă de tot subvențiile revistelor cu aceeași grabă cu care a desființat și continuă să desființeze anumite instituții de cultură. Toate sacrificiile trebuie să le facă factorul de cultură și elementele lui de manifestare. Greu ar fi să se dovedească cu alte argumente, decât acelea ale forței persuasive și faptului împlinit, că bine este să se facă așa.

În anul trecut, dintre marile reviste cari reprezintă o ideologie, și având astfel valoarea unei instituții culturale, singură Gândirea, într'adevăr cea mai luxoasă dintre

revistele noastre de azi și din trecut, a avut o existență lipsită de griji, — nu e treaba noastră să arătăm datorită căror împrejurări, — iar dintre revistele enciclopedice, Vremea și Adevărul Literar și Artistic, și cele două reviste istorice ale dlui Iorga, dintre publicațiile de știință. Luptând cu multe greutate și în rândul întâi cu adversitatea oficialității, a putut exista totuși, și în condiții multumitoare, bătrâna Convorbiri Literare, a cărei surată mezină, Viața Românească, transplantată în sfârșit și ea în pământul Capitalei, a dus-o mult mai greu. Iar prevestirile de viitor sunt foarte sumbre. Cu anul neîncheiat au mai rămas multe din revistele noastre de valoare, atât din Capitală cât și din provincie, căci ele s'au văzut nevoite să imite, în ce privește data apariției, Statul, care amâna sistematic plata lefurilor slujbașilor săi. Să amintim de exemplu, din Capitală, frumoasa colecție a Boabelor de Grâu, cu prețioase documente de istorie culturală și cu sugestii nu mai puțin prețioase de realizări viitoare, iar din provincie Arhivele Ol-

teniei din Craiova și Junimea Literară dela Cernăuți, toate trei poticnite în moleșala lunilor de vară. Transilvania dela Sibiu a capitulat, transformându-se într'un buletin administrativ al „Astrei“. Ardealul a prezentat totuși câteva publicații cu o apariție neinteruptă: Cele trei Crișuri dela Oradea, Tara Bârsei dela Brașov și Bucovina asemenea: Făt Frumos dela Suceava și Mihail Eminescu dela Cernăuți.

Din București ar fi trebuit să mai amintim revista cea mai occidentală ca ținută și mai științifică în cuprins, Arhiva pentru reforma socială.

Trecem peste câteva publicații mai mărunte, cu o existență lamentabilă și încheiem această cronică elegiacă cu constatarea unui fenomen curios: apariția în cursul acestui an a unei noi reviste, de caracter istoric, cu un program dintre cele mai bine gândite, Revista Istorică Română. Numai de nu ar fi apărut într'un ceas fără noroc!

Olimpiu Boitoș

CONCERTUL DE PIAN AURELIA CIONCA

— „Rapsodia română“ de Liszt —

Puțin s'a făcut până acum ca să se scoată din starea amorfă creațiunea muzicală a poporului român; să fie pusă în fața marelui juriu al Occidentului. Căci, după cum cântecetele napolitane au intrat în opera italiană și tematica muzicii gregoriene în instrumentala Occidentului, apoi cea rusească în muzica savantă a compozitorilor ruși, și comorile melodice și ritmice românești puteau fi întrebuițate în compoziție cu caracter universal.

E foarte încurajator pentru noi că, într'un moment când conștiința românească abia crăpa ochii, să ne dea acest îndemn — ca un cadou regal — cel mai mare pianist al vremurilor, Liszt. Cu prilejul unei audiții oferite suveranilor noștri, la 1846, la București. Liszt, impresionat de muzica pe care a auzit-o, în treacă desigur, la țărani noștri, în trecerea spre București, într'o clipă de inspirație, — într'o clipă, în care sufletul lui încerca să vibreze românește, — a schițat o improvizație, luând ca temă câteva cântece românești, încrâșându-le ca pe niste nestimate, în gândirea și expresia sa pur lisztiană. Transcrisă pe urmă această „plaisanterie“ a unui geniu, a rămas printre hârtiile sale, până norocul l-a condus la el pe d. Octavian Beu, cunoscutul muzicograf al nostru, care, ștergându-i praful de pe vreme, a redat-o publicului românesc. Și a avut alt noroc, să aleagă pentru executare pe mult talentata pianistă Ardeleană, Aurelia Cionca, stăpână pe tehnica lui Liszt. Astfel, am avut ocazia să ascultăm această „Rapsodie“, cu motive românești, în condiții excelente. Și să ne putem da seama că, departe de-a fi propriu-zis o „Rapsodie Românească“,

în sensul arhicunoscutei „Rapsodii ungurești“, pentru că nu folosește îndeajuns muzica românească — afară de o „horă“, o „bătută“ și o melodie, pare-se specific sibiană, căci Liszt se oprise acolo, în trecerea spre București, nu — putut surprinde altă sugestie românească — și, mai ales, nu sunt destul de contopite în torrentul creator al genului propriu. E prea mult Liszt în această bucată! Acest lucru dovedește desigur că Liszt a creat-o, însă totodată arată și că elementul românesc a fost numai un pretext, și nu o esență. Totuși „Rapsodia română“ este o creație a unei puternice imaginații; considerată în sine, prezintă frumuseți mari, și ne putem felicita de această nouă achiziție, ca o largă poartă spre univiersalitate.

Publicul a fost atras mai cu seamă de „Rapsodia română“ și, deși executată impecabil, totuși cele mai bune aplauze au revenit desigur restului concertului. Căci dna Cionca a cântat cu aceeași claritate, cu finu-i simț al nuanței și c'o... consumată și pe Bach, pe Beethoven (Sonata op. 53), pe Brahms, pe Chopin (mai cu seamă Mazurca op. 30 No. 3), precum și admirabil interpretatul „Sonetului No. 104 al lui Petrarca“, tot de Liszt. În aceeași linie a exhibiției muzicii românești, a stârnit simpatie, poate mai mare decât „Rapsodia“, bine alesele și organic armonizatele „Jocuri de pe Mures“ ale lui Kodály, prof. la conservatorul din Bpesta.

Concertul a fost unul dintre cele mai izbutite. Publicul a surlat cu îndelungi aplauze și tehnica și simțul pianistei, precum și valoarea „Rapsodiei române“ a lui Liszt.

Aurel Decei

Iacob Negruzzi

S'a stins și el, venerabilul moșneag, cel din urmă viastar al glorioasei generații. A trecut pragul lumii acesteia cu seninătatea filozofică a autorului lui R' a ust, al cărui centenar îl sărbătorim acum. Se împacase de mult cu ganul sfârșitului. Singura mângâiere în acest moment suprem este conștiința împacată a datoriei împlinite și realizarea măcar în parte a idealurilor pentru cari a luptat.

Intrucât privește împlinirea datoriei Iacob Negruzzi este un model al generației sale. Să ne gândim numai la opera săvârșită la Convorbiri Literare, măreția căreia n'am putea-o admira astăzi atât de mult dacă Iacob Negruzzi n'ar fi fost suflatul ei. Treizeci de ani a ținut plugul de coarne cu o inepuizabilă îndărătnicie și iscusință. Inima lui totdeauna era deschisă pentru un sfat, spus cu francheța junimiștilor, ochii totdeauna atenți pentru descoperirea unei noi valori literare. S'a pregătit în Germania pentru cariera de avocat, a ocupat cu demnitate, multă vreme, o catedră la facultatea de drept, din Iași, apoi la cea din București. Nu în catedră și nici la bara justiției și-a pus Iacob Negruzzi cea mai bună parte a sufletului său, ci în redacția Convorbirilor și în ședințele junimii. Cultul pentru literatură i l-a infiltrat de bună seamă tatăl său Costache. Virtutea aceasta a crescut în cursul studiilor din Germania și a avut norocul să găsească o atmosferă ideală în Iașul Junimei. Tot dela tatăl său a moștenit umorul, seninătatea aceea de spirit, sfătoșenia bătrânească pe care o gustăm și astăzi în autorul Păcatelor tinerețelor și al celebrelor Scrisori. Fără îndoială fiul n'a avut darurile artistice ale tatălui. Iacob Negruzzi a excelat mai ales în portretele de ușoară nuanță satirică și în memorii. Este, unul dintre puținii memorialiști cu care ne putem mândri. Doar Ioan Ghica, Maiorescu și Slavici îi pot sta alături. A avut dela început conștiința că face parte dintr'o generație, care va deschide un nou capitol în dezvoltarea cultului noastre. De aceea și-a păstrat cu grijă orice petec de hârtie și a observat cu atenție oamenii și evenimentele. A fost născut parcă pentru a deveni memorialist... Corespondența lui, din care însuși a spus că s'a pierdut o parte, este cea mai bogată din corespondențele românești din a doua jumătate a secolului al XIX.

Dar Iacob Negruzzi a mai avut și mângâierea îndeplinirii unor marile idealuri în cari a crezut și pentru cari a luptat. Unitatea

noastră culturală a crescut și s'a încheat sub ochii și cu neostenita lui colaborare. Poarta Convorbirilor a fost deschisă valorilor de pretutindeni cu egală bunăvoință. Limba cultivată la Convorbiri a biruit pretutindeni; adevărul în idei și onestitatea și sinceritatea în simțiri, — principii proclamate de Maiorescu, dar recunoscute de Iacob Negruzzi, mâna lui dreaptă — sunt astăzi cu mult mai prețuite, decât în momentul când glorioasa falangă a început lupta pentru afirmarea lor. Iar unitatea politică la realizarea căreia poate n'au îndrăsnit să se gândească încă în cursul vieții lor, s'a împlinit și ea.

Iacob Negruzzi a fost dintre fericirii cari au putut închide ochii cu sufletul împăcat...

TEATRU

Ploaia piesă în trei acte de Somerset Maugham

Freudismul a deschis literaturii, și mai ales teatrului, porțile unei lumi noi. Teatrul modern numără o mulțime de piese inspirate de această teorie psihologică. La noi doar Lucian Blaga a abordat cu succes teme Freudiene.

De când doctorul vienez și-a lansat — poate cu prea multă reclamă — teoria lui, lumea din jurul nostru mișună de tragedii și drame pe cari nici nu le bănuiam înainte. Autorul dramatic nu se poate plânge de criza de subiecte.

O idee Freudiană e și la temelia Ploaiei, proaspătă premieră a Teatrului Național din Cluj.

Este pentru a treia oară când Somerset Maugham, vede lumina rampei în capitala Ardealului. Înțâia oară ne-a fost dat să-l admirăm în Flacăra sfântă, jucată de ansamblul bucureștean, cu excelența Maria Filoti în frunte; a doua oară în Cercul, unul din cele mai bune succese ale stagiunii trecute a Teatrului clujan. Cei cari au văzut aceste trei piese și-au putut da seama de admirabilul talent al dramaturgului englez. Somerset Maugham iubește subiectele tari, cu o însemnată doză de senzational și cinematografic în ele. Ca englez realist ce e și-a dat seama de locul pe care îl ocupă senzationalul în preferințele publicului modern. La el senzationalul nu este folosit însă în detrimentul artei. El nu aduce curioase cazuri judiciare — ca'n Flacăra sfântă — nici nu ne transportă în lumi tropicale — ca'n Ploaia — numai pentru a ne izbi prin senzationalul subiectului sau al mediului, așa cum fac anumiți autori moderni cu subiec-

tele de războiu. Talentul lui știe destila totdeauna esența artistică.

Suntem în satul Pago-Pago, din regiunea ecvatorială, în sezonul ploilor. Viața patriarhală a indigenilor, cu instinctele naturale nestăvilite de barierele civilizației abia acum e turburată de europeni și americani. De pe vapoarele cari poposec în insulă coboară, din când în când, și câte un misionar, care se înverșunează să arate indigenilor ce este binele și răul așa cum îl vedem noi civilizații, și să-i aducă pe „calea mântuirii”, care nu odată este calea exploatarei. Intr'un han prăpădit din acest sat se adăpostesc, în sezonul ploilor torențiale, un grup de americani între cari se găsește un pastor, o prostituată și un doctor. Ne așteptăm la început la una din cunescutele teme, atât de exploitate de filmele moderne, de conflict între civilizația indigenă și cea apuseană. Maugham are darul de-a deștepta curiozitatea, în diferite direcții. În curând însă ne dăm seama că drama nu se petrece între americani și indigeni, ci numai între americani și anume între pastor și prostituată. Mediul exotic a fost ales numai pentru a da mai multă intensitate conflictului. În mediul acesta, în deosebi în sezonul ploilor, simțurile abia mai pot fi stăpânite, mai ales dacă sunt simțuri neobișnuite cu astfel de probe. Purtările prea libere ale prostituatelor îl încăpățânează pe pastor să o aducă pe calea cea dreaptă, întrebându-l mijloace cât de crude, chiar foarte puțin creștinești. Pastorul este un misionar fanatic, cu foarte mare doză de ieuzitism în caracterul și metodele lui. Printr'o disciplină de o severitate sălbatică și-a înăbușit toate instinctele, reușind să convingă și pe nevastă-sa pentru o viață atât de mastă. Portretul lui psihologic e foarte puțin simpatice înfățișat de autor. În opoziție cu el e mult mai simpatice portretul prostituatelor, plină de spontaneitate și sinceritate în manifestările ei. În sfârșit, prin diferite măsuri drastice și intimidări pastorul reușește să facă din prostituată o mielusea, gata să ia pe umerii ei crucea suferinții. În îndelungatele lor ședințe de convertire, cari se prelungesc până noaptea târziu, instinctele pastorului se trezesc cu aceeași furie cu care au fost înăbușite. Trebuie să alerge, în capul gol, prin ploaie pentru a se mai calma. Totuși nu reușește să se stăpânească; simțurile, deslănțuirile îl târăsc într'o noapte în camera convertitei. Nu poate suporta însă mustrarea de conștiință și se sinucide. Bineînțeles, în urma felului în care au evoluat raporturile dintre ei, prostituata revine pe ve-

chea-i cale. Ea așază pe pastor în categoria celorlalți bărbați, pe cari i-a cunoscut. Vestea sfârșitului lui tragic o impresionează însă adânc. Și piesa se sfârșește cu plecarea ei făcută în lume. Convertită sau nu? Autorul nu ne lămurește. Misterul acesta crește farmecul piesei.

Se poate obiecționa piesei o lungime prea mare și o stagnare a acțiunii în primele două acte, o căutare a elementelor de spectaculos cinematografic, aceste defecte îi scad însă puțin din valoare. Tema freudiană e foarte discret dozată de autor, tipurile sunt bine zugrăvite și nu lipsește nici acel umor englezesc atât de bogat în Cercul. Ploaia a fost o fericită alegere și un mare succes al Teatrului Național din Cluj.

Cele dintâi laude le merită dna Jipescu-Hodos, care în rolul prostituatelor ne-a dat cea mai bună din interpretările dsale. Atât în ipostaza de prostituată cât și în cea de convertită dsa a fost excelentă, sinceră, spontană, bogată în nuanțe. Reușit joc au avut dnii Dimitriu în rolul pastorului, și d. Lapteș într'al doctorului. Admirabili d. Neamțu în rolul hangiuului Horn și dna Ștefănescu în cel al soției acestuia. D. Braborescu, cu puținele mijloace cari i-au stat la îndemână a realizat o montare adecvată și originală.

CARTI, REVISTE, ZIARE

OLIMPIU BOIȚOȘ: Une correspondance française concernant le Congrès de Berlin (1878)

București, 1931, „Cartea Românească”. Așezământul cultural „Ion C. Brătianu”. XV.

Am vorbit la timpul său, în această rubrică, despre studiul dlui Boițoș privitor la modestul dar înflăcăratul și conștiinciosul amic francez al generației dela 1848, Paul Bataillard. Deastădată dsa completează, prin câteva documente inedite potretul prietenului francez, portret pe care numai dsa ni-l va putea da, odată, în întregime.

E vorba despre participarea lui Bataillard la acel funest și revoltător congres dela Berlin, în care ni s'a răpit, împotriva celei mai elementare dreptăți și, cu toată strălucita noastră apărare, cea parte a Basarabiei, pe care numai 1917 ne-a redat-o. Șefii delegației române erau Ion C. Brătianu și A. Kogălniceanu. Alături de ei câțiva diplomați și experți, cari alcătuiau delegația noastră. I. C. Brătianu s'a gândit și la prietenul francez din tinerețe, care a adus atât de excelente servicii cauzei românești la 1848 și din prilejul congresului dela Paris din 1856. Paul Bataillard care, cu toată buna lui pregătire istorică ocupa un modest post de bibliotecar al Facultății de Medicină din Paris, a fost rugat să-și facă repede bagajele și să plece la Berlin. Din capitala Germaniei soția acestuia scrie regulat celor trei copii rămași acasă, dintre care cel mai mare, André, își pregătea baccalaureatul. Correspondența dintre mamă, tată și copil o dă publicității d. Boițoș. Ea e înainte de toate un document sufletesc. E surprinzător cum Paul Bataillard a inoculat, până și soției și copiilor săi, dragostea pentru România. Dacă

băiatul lui, André n'ar fi pierit într'o expediție științifică în Indochina, am fi avut în el un prieten tot atât de devotat ca și tatăl.

Intr'un sil limpede și „didactic”, pentru a putea fi înțeles nu numai de băiatul mai mare, ci și de cele două fete mai mici, mama comunică fiilor felul cum își petrece viața la Berlin. Alături de diferite chestiuni de ordin pur familiar aflăm astiel și amănunte despre activitatea delegației noastre la Berlin, despre nădejțile și, mai ales, des-nădejțile ei. Iată importanța istorică a corespondenței.

Ca și în 1848 și ca și în 1856 Bataillard a fost rugat de către Brătianu să redacteze un memoriu privitor la drepturile noastre. Până când mama vizita frumusețile orașului, tatăl se închide în casă să-și răcă datoria, cu exemplara-i conștiinciozitate. Lucrul merge greu, pentrucă timpul este scurt și documentele lipsesc. Astfel bietul prieten, ca dealtfel întreaga noastră delegație, s'a frământat zadarnic. Chestiunea română era hotărâtă dinainte între cei mari. Nouă ni s'a lăsat doar dreptul de a ne plânge.

Dela Paris André scrie despre atitudinea opiniei publice de acolo față de problema românească; trimite apoi jurnalul favorit al familiei Le Temps. Deoarece acest jurnal cuprinde o multime de informații privitoare la activitatea delegației române la congres, d. Boițoș, reproduce, la sfârșitul corespondenței câteva, din pasagiile cari ne privesc. Broșura dsale este astfel și o utilă contribuție la istoria acestui congres. **Cronicar**

N. Mărgineanu: Problema evoluției
(Ed. „Societatea de mâine” Cluj, 1931).

D. Nicolae Mărgineanu — tânărul și distinsul psiholog este un exemplu de strălucită ascendență intelectuală. În mai puțin de trei ani dsa a publicat 5 volume, în cari a precizat probleme și a provocat discuții pline de interes. Pornind dela probleme experimentale în „Psihologia exercițiului” și „Psihologia învățării”, ne-a dat apoi în „Psihologia germană contemporană” și „Psihotehnica în Germania” două lucrări cu caracter istoric informativ, foarte limpede scrise și foarte bine documentate. Lucrarea de față asupra „Problemei evoluției” înseamnă o depășire a problemelor de pură psihologie. Dar acest fapt își are explicația lui firească. Psihologia — în accepția ei modernă — are în România o viață de foarte scurtă durată. În lipsa unei tradiții mai îndelungate, datoria omului de știință este aceea a unui pedagog. El începe să se ocupe de probleme mici, de experiențe, își clădește o temelie din fapte, pentruca apoi pe această bază să poată aduce în discuție probleme cu caracter mai general.

D. N. Mărgineanu a făcut o astfel de operă științifică. Dela primele lucrări experimentale, s'a ridicat apoi la lucrări cu caracter istoric și în sfârșit a abordat o temă filosofică. Acest fapt ne relevă valoarea reală a personalității sale. Fiindcă toți marii psihologi din trecut și din prezent, nu s'au limitat la teme de laborator, ci și-au construit fiecare un sistem filosofic pentru o

mai temeinică fundamentare a doctrinei lor psihologice. Cultul științei limitate și rigide, a fost întotdeauna fatal, pentru cei cari s'au oprit la el. Școala psihologică dela Cluj fondată de d. Ștefănescu Goangă, are în d. Mărgineanu expresia ei filosofică.

„Problema evoluției” tratată de d. Mărgineanu este prima lucrare complexă scrisă în românește, asupra acestei probleme. Evoluția a fost privită la noi, până acum numai de către biologi sau filosofi. D. Mărgineanu privește problema în toate domeniile științei — în mecanică, biologie, psihologie, filosofie și istorie. Scopul lucrării — de care s'a achitat pe deplin — este de a prezenta problema evoluției în istoria ei și de a-i fixa accepțiunea modernă foarte puțin cunoscută la noi. Într'adevăr, problema evoluției nu se mai pune azi, cum s'a pus înainte. D. Mărgineanu face un istoric foarte precis al teoriei evoluției mecaniste și al principiilor ei, indicând apoi reacțiunea pe care această concepție a provocat-o în toate domeniile științei. Expune critic soluția dualistă a lui Bergson, soluția monistă a lui W. Stern și C. R. Motru și soluția evoluției istorice după Dilthey, Windelband, Rickert și Xenopol. Ideea la care se oprește d. Mărgineanu este cea a unui evoluționism cuprinzând întreaga fenomenalitate a lumii și vieții. E soluția care exclude dualismul corp suflet, care nu mai primește separația transantă între lumea fizică rigidă, fixă și fără evoluție și lumea istorică care evoluează. Concepția emergentă a realității care pornește dela Bergson, modificată însă de filosofii anglo-americani este capabilă să unească ceea ce s'a scotit mult timp definitiv separat. Ea stabilește unitatea dintre organic și anorganic dintre materie și viață, dintre științele naturii și ale vieții. Ea apare cu ideea că fenomenul evoluției emergente aducătoare de noi calități nu e caracteristic numai lumii spiritului și vieții, ci și lumii fizice. Lumea nu-i o realitate dualistă, ci o realitate unitară care poate însă apare cunoașterii noastre sub două aspecte. Concepțiile emergente ale lui Lloyd Morgan, Alexander, Hobhouse, Strong, R. Y. Sellar, Drake, Noble, sunt prezentate fidel însoțite fiind de criticile de cari sunt susceptibile. Un capitol plin de interes filosofic și istoric este cel final în care autorul face câteva considerații asupra repercusiunii noilor teorii evoluționiste asupra spiritului științei, moralei și culturii.

Cartea dlui Mărgineanu e scrisă cu real talent. Dsa are precizie în gândire, o puternică vivacitate în expresie, o disciplină unitară în tot cursul lucrării — calități rar de întâlnit. Fără să fie numai rezumativ, d. Mărgineanu se fixează asupra unui punct de vedere, relevant și remarcabil seriozitate și profunzime în gândire. D. Mărgineanu este unul din reprezentanții aleși ai tinerei generații — care după un secol de istorism și lingvistică — simte că cultura noastră îi lipsește un conținut filosofic. Revirimentul produs de un timp încoace în această direcție, află în dsa un protagonist plin de curaj și de talent.

Bucur Tincu

IN ANUL AL 9-lea DE APARIȚIE

Incepem un nou an, pe cel mai greu imaginabil. Suntem în funcție de stările generale, de structura socială, de chinurile ceasurilor celor mai obidite pe cari le-a trăit vreodată umanitatea. Fiecare pagină, fiecare rând al nostru va fi expresie a acestei vremi tulburate, lipsite de perspectiva unor zări senine apropiate.

Vom continua a ne face datoria. Oricecâteori ne va fi posibil să aducem o contribuție onestă de informație și orientare, vom simți o rară bucurie.

Cu toate împotririile anului de criză 1931 „Societatea de mâine“ a rezistat eroic, păstrându-și calitatea conținutului și factura tehnică, ba și-a adăos îmbunătățiri pe cari ochiul cercetătorului obiectiv le-a surprins numai decât. Colecția de peste 400 pagini ne tradează și sistemul de muncă fără preget și plăcută pasiune de strângere a unei materii care este o cinstită oglindire a frământărilor sociale.

Degajați de orice îndatoriri față de vreo zeitate ori față de vre-un partid politic „Societatea de mâine“ s'a afirmat ca o tribună liberă de probleme, la îndemâna oricărui intelectual care a ținut să comunice marelui public rodul cercetărilor sale laborioase.

Vom avea aceeaș conduită și în 1932.

Cu toate grijile și mizeriile cari ne pândesc, vom ști să ne ținem fruntea sus și să înfruntăm orice asprime a zilelor viitoare. Ne vom descătușa de zورا mărunțelor și beciznicilor nemulțumiri și greutate și vom scruta atent zarea dela înălțimea ideilor cari ne animă.

Și vom aduce sfios prinos de recunoștință tuturor cari ne vor înțelege și ne vor onora cu încrederea și concursul lor în activitatea desfășurată în aceste pagini.

HORIA TRANDAFIR

D. Goga profesor de estetică

Este vorba, ca universitatea din Cluj să primească în sânul său pe poetul și literatul Octavian Goga. Nimic mai potrivit, mai just, mai demn de o sărbătorire. De obicei sărbătoririle n'au nici un efect practic pentru cultura românească, ci se rezumă la simple acte solemne cari se încheie cu tradiționalele și banalele banchete de proslăvire retorică, de vorbărie cu rost și fără

rost. D. Goga, este în deplinătatea puterilor sale spirituale. Am dori să izbutiască acest gând al corpului profesoral universitar. Să nu rămână un simplu proiect, o iluzie în plus. Ne aducem aminte ce răsunet strălucit avusese în opinia publică de odinioară ideea, venită dealtfel tot din rândurile literaților, de a face pe Caragiale profesor de literatură la universitatea din București. Ce aport bogat, fecund, extraordinar ar fi înregistrat critica și viața literară! Scriitorii nu sunt exclusiv niște visători, niște vizionari, cari trec prin viață fără a lua contact cu cele două uriașe realități: studiul naturii prin observație directă, și studiul științelor teoretice. Vlațuța a tratat cu rară competență chestiunea onestității în artă. Barbu Ștefănescu-De-lavrancea ne-a lăsat câteva savante incursiuni în domeniul folclorului și gândirii populare, Brătescu-Voinoști ne-a surprins cu o teorie filozofică personală, iar marele Coșbuc era o adevărată enciclopedie de cultură clasică. Aceste rari exemplare ale intelectualității nu puteau sta la înălțimea oricărui estet oficial, consacrat, dela catedrele pe cari le-au luat adesea prin influențe politice și în disprețul oricărei consacrarți științifice? Iată de ce se poate pune cazul Goga. Autorul „Precursorilor“ dovedește inițierea ce-l îndreptăteste oricând să stea alături de oricare est et de examene în regulă și cu volume originale ori plastografiate.

Asasinatul dela Soroca

Este aproape perfect stabilit, cu probele necesare, că șase tineri au fost împușcați pe malul Nistrului de către grăniceri, după ce fuseseră storși de bani mai înainte. Asasinatul voia să șteargă urmele unor oameni, cari ar fi putut cândva da la iveală mituirea. Substratul acesta a indignat toată opinia publică a țării, și dintr'un capăt la altul s'au ridicat categorice glasuri de proteste. Este inadmisibil să se tolereze acest sistem ticălos de a jefui pe cineva de bani, iar pe urmă de a recurge la acte de bestialitate pentru a se acoperi tâlhăria. O brazul acestei țări cere imediat măsuri de reparație morală. Să se sancționeze cu toată energia cruzimea celor cari au vrut să înăbușe mărturia acuzatoare a mituirii. Sângerosul act dela Soroca aruncă o tristă lu-

mină asupra stărilor din țara noastră: e ceva putred în România. Când se vor introduce moravurile și instituțiile democratice cari să facă imposibile practicele de bestială ferocitate, cum e cea dela Soro-ca?

Ofensiva clericalismului

Dela 1 Ianuarie catolicismul din România, adică mai precis biserica maghiară romano-catolică, editează un mare cotidian în Oradea-Mare cu titlul „Erdélyi Lapok“ (correspondențe ardelenene). E mai presus de orice îndoială, că ziarul este subvenționat de înaltul cler catolic. O notă prizărită prin ziare precizează, că un conflict a izbucnit între arhiepiscopul Ciser din București și bogatul episcop Fiedler din Oradea sub a cărui direcție inspirație este pus „Erdélyi Lapok“. E cert, că stăm în fața unui caz de ofensivă a clericalismului. E aproape sigur, că în curând vom avea încă două manifestațiuni de acelaș ordin. Astfel suntem informați, că cercurile bisericii românești greco-catolice, solidarizate, organizate în celebrul „Agru“ (asociația generală a românilor uniți) vor face o mare efortare pentru a publica un cotidian de luptă viguroasă, o apărare a intereselor confesionale. Nimic de spus împotriva părerilor religioase, a religiilor în genere: sunt prea intim strănse de sufletul omenesc decât ca să nu li se lase cea mai liberă posibilitate de afirmare. Nici chiar împotriva confesiunilor nu e ceva de reproșat atâta vreme, cât domeniul lor de activitate se limitează în anume cadre. Situația însă se schimbă, atunci stăm în fața unui clericalism care iese violent în câmpul politic și acționează în favoarea unor birocratii cari vor privilegii și drepturi ce rănesc sensibilitatea democratică a societăților moderne. Omenirea este sătulă de jugul eclezialităților trecutului. Deci un avertisment. Nu vom lipsi dela locul nostru întru a ne spune cuvântul la vreme.

Tezaurizarea energiei nervoase

Citesc cu plăcere ziarul „l'Oeuvre“ din Paris, pentru calmul cu care se distinge în tratarea chestiunilor. Apoi nu se lasă politica incomensurabilul, desmătatul câmp de terfeliri și imaginații cari ocupă toate paginile și toate rubricile, nelăsând nici un locșor pentru literatură, vorbe de spirit, poezie, odihnită meditație intelectuală. Adesea savurez

articole cari se ocupă cu omul, cu gândurile lui intime, cu salubritatea lui sufletească și fizică. Dintr'un număr recent culeg teza medicului Maurice Lebon — pusă la loc de frunte, înlocuind revista politică la care nu renunță alte ziare — despre igiena omului de azi. O, omul de azi, cât este de frământat, de asaltat, de îngrădădit cu tot felul de gânduri și acțiuni. El nu ține seamă de capacitatea de rezistență cu care l-a înzestrat natura. Noi credem, că putem să întindem coarda la infinit și să ne permitem orice. Greșală! Să nu abuzăm, înșelând natura cu elixiruri și tonice, cu alcool și cafea. Forța de care dispunem se micșorează și o putem păți, căci scadența se apropie: „Când oamenii și-au epuizat creditul la banca forțelor nervoase, trebuie să se opriască“ și să năzuiască a se restabili prin somn adânc, prin alternanța, variația lucrului, prin schimbarea formei sub care energia a fost cheltuită, prin învingerea obsesiilor ce persecută pe marii gânditori. Deci odihnă și distracție. Două remedii hotărâtoare. „Evident, mai constată bunul sfătuitor, nu poți găsi liniștea oricând vrei, însă noi toți cari avem nevoie să tezaurizăm energia noastră nervoasă, vom trebui să ne supunem vechiului avar. Totul ce ne aparține să fie în regulă... Ordinea exercită asupra spiritului o puternică acțiune pentru toți câți au parte de viață agitată.

O manifestație ziaristică și o expoziție a presei românești bănățene

La finele lunii Februarie va avea loc la Timișoara o manifestație cu caracter ziaristic și o expoziție a presei cuprinzând toate publicațiunile cotidiene și periodice apărute până acum în Banat, Crișana și Biharia. Deasemenea se va da atențiunea cuvenită tiparului românesc, expunându-se cărțile apărute în Banat. În legătură cu trecutul ziaristic al Banatului, obiectul expoziției va fi adunarea manuscriselor ziaristilor cari în trecut au format glorioasa generație de luptători pentru triumful cauzei românești. Scopul manifestației este creierea unui fond pentru cumpărarea unei case la Băile Erculane, care să servească ca loc de odihnă pentru ziaristii bolnavi, sau loviți de neputință. Pentru acest scop, va fi nevoie de concursul tuturor autorităților precum și al particularilor. Membrii Sindicatului Presei Române din Ardeal și Banat au ales din sânul lor un comitet de acțiune compus din dnl. Ion Montani, Romulus P. Roșu și Pompiliu Serbecu, spre a activa în sensul hotărârilor de mai sus. În cadrul programului care se va distribui în trei unități, va figura conferința dlui Ion Clopoțel despre importanța presei, precum și salutul autorităților, al societăților culturale și al dlor V. Goldiș, Sever Bocu, I. Montani, P. Nemoianu, I. Miloia, etc. membri onorifici și ordinari ai Sindicatului. Acest program va mai fi completat cu scurte conferințe monografice asupra figurilor ziaristice românești din Banat, cerându-se concursul dlor dr. V. Bârlea, Lugoj; P. Grecu, Lugoj; Isaia Tolcan, Arad;

Gh. Tulbure, Oradea; T. Birăescu, L. Jurchescu și V. Bugariu, Timișoara.

Pentru a asigura reușita acestei manifestațiuni și a expoziției, sunt rugate autoritățile și îndeosebi publicul particular a da tot concursul, trimițând comitetului de acțiune, stampe, fotografii, manuscrise și tot ceea ce poate forma obiectul expoziției.

Un punct negru polonez: procesul dela Brest-Litovsk

Orașul Brest-Litovsk devenise celebru prin tratatul de pace dintre Sovieți și Puterile centrale. Acum, durere, are iarăși faima celebrității prin procesul pe care guvernul polon l-a deschis frunțașilor opoziției în Septembrie 1930, cu două luni înainte de alegerile parlamentare. Metodele electorale ale guvernului Slawek, la expresia dorință a mareșalului Pilsudski, nu pot fi asemănaute, după o comparație pe care o face un mare ziar burghez din apus („Journal de Genève“ dela 19 Ianuarie), decât cu cele practicate în România. Ba polonezii ne-au și întrecut. Căci cu două luni înainte de alegeri au fost arestați toți conducătorii partidelor de opoziție, înșănându-li-se un proces cu totul de altă natură decât politic. La Brest există o închisoare celebră. Magistratura s'a arătat docilă, influențabilă, intimidată de potențații politici. După un an de zile au început debaterile, iar acum s'a dat sentința: o seamă dintre bărbații politici conducători au fost condamnați și vor fi aruncați în închisoare de unde poate nu se vor mai întoarce teferi. Procedul inspirat de mareșalul Pilsudski este înfierat foarte aspru de streinătatea cultă. Insuș „Journal de Genève“ constată, că în felul acesta existența Poloniei e în primejdie, căci ceea ce o susține este atmosfera morală ce i-o fac statele civilizate ale lumii. Un număr mare de ziaristi streini condamnați procesul inventat din chiar nimic, iar Pierre Bernus în „Journal des Debats“ denunță sgomotos abuzurile justiției poloneze. E foarte regretabil, că Polonia e capabilă să se preteze la o atare rușinoasă înșănare. O faptă care pune pe gânduri atâta lume.

Preoțimea spaniolă se acomodează

Regimul democrat din Spania este sabotat. Pe deoparte de reacționarii drepte mobilizați în jurul bisericii catolice, iar pe de alta de către comuniști. În luptele dârze de sfășiere a Spaniei în mai multe țărișoare independente preoțimea a încurajat destrămarea, pentru a lovi regimul și a distruge republica. Sabotorii catolici își dedeau mâna cu forțele anarhice. Bilanțul? Se contează în defavoarea bisericii. Căci preoții surprinși printre clandestinii agitatori și răsturnători de ordine au provocat puterea de stat și au stimulat republica la măsura cea mai categorică și mai dureroasă: confiscarea bunurilor ordului iezuiților. În ceasul al 12-lea, dându-și seama de zădărnicia luptei, ba chiar de pierderea completă a terenului, catolicismul spaniol si-a făcut un examen serios al rezulta-

telor dezaastroase și și-a dat seama, că războiul este pierdut. Nu rămâne altceva de făcut decât să se resemneze, să se impace cu situația, să se acomodeze instituțiunilor răsarită din voința unui popor eliberat din tirania forțelor dominante de ieri. O telegramă mai nouă anunță, că biserica este hotărâtă să curme brusc cu atitudinea greșită de ieri și să cadă de acord cu regimul. Biserica poza în factor lumesc atotputernic, însă ea trebuie să știe că nu se poate pune deacurmezișul reformelor vremii, spiritualului de înviere și regenerare umană, fără a-și periclită interesele și însăși puterea de viață.

Decorația pentru unitatea națională

Cineva ne-a povestit, că niște preoți cari în anii de restricte 1916—18 fuseseră târați în lanțuri prin temnițele ungurești, auzind de ploaia decorațiilor „Regele Ferdinand“ pentru meritele contribuției la unitatea națională, ploaie revărsată peste atâția cari n'au riscat niciodată nimic și n'au fost văzuți decât la coada luptei iar nu în rândurile dintâi, trecându-se peste suferințele lor, au izbucnit în plâns. Și vai, mare este numărul lor. De cele mai multe ori suferințele cele mai crâncene și pagubele materiale cele mai grele le-au îndurat martiri peste cari cronica de gazetă a trecut nepăsătoare. În războiul cel mare, zeci, sute, mii de familii românești au fost zdrobite sub povara loviturilor, murind de epuizarea lentă a ultimelor energii sufletești, fără ca într'o filă oficială să li se încresteze numele. În schimb o serie de imberbi, cari au fost scutiți de maltratări, ba au dus o comodă viață de adăpost, sunt împodobiti cu ordinul Ferdinand pe pieptul rezistent și proeminent, nu și-au bătut capul cu altceva decât cum să pună și ei mâna pe regalul decret; și au izbutit. Fericiti supra-viețuitori ai măcelului, mândri beneficiari ai victoriei, superbi sacerdoți ai sardanapalicelor ospete, gândiți-vă o clipă la sutele de mii de morți și la milioanele de anonimi cari nu-și bat pieptul pentru jertfa discretă pe altarul patriei libere. Dar cel puțin dacă țara asta ar merge mai bine, ar fi nițel organizată, ar avea norocul de buni gospodari. Cea mai solendidă răsplată a sacrificiilor atâtor mucenici ar fi o îndrumare cum se cade a țării. Papiu Ilarian respingea decorația împăratului câtă vreme în colibele iobagilor valahi din Transilvania e foamete, mizerie și jelanie...

REDAȚIONALE. Numărul viitor va fi dublu și va apărea în pagini înmultite aducând și continuările romanului „Războiul lui Sf. Petre“ de d. Ion Agârbiceanu și studiului monografic „O nuntă din Bihor“ de d. Gh. Tulbure. Pentru a nu jertfi paginile de cronici actuale, continuările vor apărea în vrele mai ample. Bogăția articolelor și studiilor ce ne stau la dispoziție pentru numerele viitoare prezintă un interes deosebit pentru intelectualii noștri cari nu vor pregeța să se țină la curent cu problemele palpitate ale timpului

Anularea datoriilor germane?

Agitația cea mai formidabilă a zilei este pricinuită de declarația cancelarului Brüning făcută ministrului Angliei și pătrunsă printr-o indiscreție în publicitate, prin care afirmă, că Germania nu va mai putea plăti datoriile de războiu. Panica și-a făcut efectul la Paris: guvernul Laval s'a reconstituit fără Briand, fără marele animator al ideii Statelor unite europene, bănuind a favoriza Germania. Franța și-a dat deci un guvern mai colorat în sensul dreptei, mai pregătit de a face rezistență Germaniei care vrea să scoată dintr'odată din vigoare planul Joung, plan consimțit de Germania prin iscălitura a patru delegați. Atitudinea Germaniei fierește, că înspăimântă și pe altcineva: Statele-Unite, cari sunt cel mai mare creditor al Germaniei. Printr-o încetare de plăți se spune, că Statele-Unite n'ar pierde mai puțin decât 22 miliarde de dolari! Sumă fantastică! Se îngroașe gluma datoriilor internaționale și intercontinentale. Tributul de războiu trebuie să se aranjeze într'un chip oarecare! Chiar Mussolini a dat alarma și a chemat la solidaritate statele europene împotriva creditorilor pe cari Statele-Unite le-a deschis puterilor beligerante europene. Se pare, că Europa se îndreaptă împotriva Americii pe tema aceasta. Se va vedea câtă dispoziție manifestă americanii în favoarea răzvrătiților!

Pedagogie improvizată

Copiii noștri, tinere odrasle, își chinue excesiv corpul plâpând în băncile de școală. Cinci ceasuri aproape neînșcați, cu creșterea încordată, siliți să asimileze materii atât de diverse și să-și pună la probă elasticitatea spirituală cerută de disciplinele felurite ale profesorilor, e o probă de fier. Deaceea faza școlărității liceene nu lasă cele mai suave amintiri în mintea copilului copleșit de atâta metodică buchișeală. S'a spus, că trei sferturi din cultura copilului la etatea aceea, se datoresc vieții extrascolare. Pedagogia e la începuturile ei, e prea puțin dezvoltată. Regenerarea ei se așteaptă dela noi cercetări științifice, cari sunt pe cale să vină. Păpăza pe colac, guvernul cărturarului Iorga se străduște acum să înmulțiască orele de școală, și de altfel prea multe, cu alte două de lucru manual, de ocupație practică. Bietii copii. Li așteaptă o nouă tortură. Se va introduce într'adevăr la 1 Februarie practicisul suplimentar? Cum se improvizază toate în țara asta! O inspirație e destul ca să pui un jug pe grumazii slabi ai nevrăstnicilor! Se va aplica oare până la urmă inovația? Ce nu e posibil într-o țară lipsită de control civic și de orice capacitate de reacțiune!

Se înmulțesc crimele

Un fost secretar general de minister și cu fiică-sa au fost ciopârțiți de către slugile casei, iar dulapurile și cassa de bani jefuite și devalizate. Un bancher a fost atacat cu revolverul. Intr'o prăvălie doi copii, în lipsa părinților au fost înjunghiați de un bandit pentru a nu teua fură trei mii de lei. Etc., etc. Cazurile se etalează în culori groaznice pe toate paginile de gazetă. Ele sunt mai frecvente decât oriând.

Dece? Pentrucă ele indică gradul de tulburare socială ce a cuprins mințile. Mizeria, nesiguranta, bestialitatea, desechilibrul sufletesc sunt fermentii cari pregătesc mediul pentru criminali. Cu groază deschidem jurnalul, căci senzaționalul omenesc ne înghiață sângele în vine. Pentruca să degeneze într'atăta simțul conștiinței omenesti și să se degradeze în așa hal omul, trebuie ca temelile societății să fie foarte laxe, slăbite, corupte, putrede în anume părți ale rezortului lor moral. Unde sunt purificatorii, unde sunt energiile de fier, unde sunt marile autorități morale cari să readucă pătura socială atinsă de paralizie la demnitatea omenească? Ori tocmai absența lor în... viciile și crimele? Nu e glumă cu ceea ce vedem. Cazurile frecvente de aberație trebuie să inspire o arie serioasă societății contemporane.

Hyperion

se chiamă noul confrate care apare la Cluj, începând cu noul an. O nouă revistă românească, și mai ales o revistă literară, nu poate decât să ne umple inimile de bucurie. A face o astfel de încercare, astăzi când criza economică ne înabuse în toată puterea... este un act de curaj și de jertfă. Meritele sunt înainte de toate ale directorului Hyperionului, d. Argintaru poet și intelectual distins. Pe coperta întâiului număr mai găsim numele dlor Bezdechi și Grimm, profesori la Universitatea din Cluj, nume cari sunt o garanție de seriozitate pentru oricare publicație. Hyperion începe deci sub bune auspicii. Li urăm viață lungă și muncă rodnică. Vom fi cei dintâi cari vom remarca, la timp, activitatea revistei.

Cheltuelile militarismului ungar

Încă mai dinainte, la începutul velei trecute, când criza câtorva instituții financiare ungare a devenit evidentă și s'a îngrădit eliberarea depunerilor, s'a răspândit știrea că încrederea străinătății în finanțele ungare a fost zdurncinată, aceasta și din pricina că ministerul honvezilor în loc să plătească în numerar comenzile sale din țară și străinătate, a eliberat bonuri care n'au putut fi acoperite. Câteva întreprinderi siderurgice din Ungaria au ajuns atât de inundate cu bonuri ale ministerului honvezilor, încât erau amenințate cu prăbușirea. Cu acest prilej s'a constatat în modul cel mai sigur, că cheltuelile erau întreit mai mari decât mijloacele bugetare. În aceste împrejurări, conducerea partidului social-democrat a votat zilele acestea o rezoluție, în care se protestează împotriva cheltuelilor excesive, cerând ca bugetul să fie redus la limita necesară. Rezoluția a mai cerut ca și cheltuelile pentru jandarmerie și poliție, etc. să fie reduse. Consecința acestei rezoluții a fost că numărul ziarului „Népszava“ în care ea a apărut fu coplect confiscat.

Masaryk despre criză

Una din pricinile crizei, este după părerea președintelui Cehoslovaciei d. Masaryk: risipa. Până în prezent s'au observat cheltueli îngrozitoare, creindu-se un înalt nivel de trai. Președintele își exprimă convingerea sa că în prezent in-

tervine o perioadă de deflație urgentă, în care timp oamenii din întreaga lume se vor acomoda din nou unui nivel de trai mai simplu, mai statornic și mai sigur. La inflație a dus abuzul de alimente și băutură. O prea mare abundență la masă este simbolul unor excentricități, care au contribuit la crearea crizei mondiale economice. Uitați-vă la mine a spus președ. Masaryk. Cred într'o viață simplă. Sunt în vârstă de 81 de ani și mulți cari au mâncat și băut mai mult decât mine sunt morți. Președintele Masaryk este de părere că o soluționare durabilă a crizei trebuie să ia în considerație și suprapopularea. A spus că înclină spre un fel de control al nașterilor. Crede că oamenii ar trebui să amâne căsnicia pentru ani mai maturi. Ar trebui ca bărbații și femeile să aștepte căsătoria, pe când vor fi mai copti. Ideia sa este îmbunătățirea calității și micșorarea cantității ființelor umane. Spunându-mi Adio, Masaryk, a cărui față strălucia parcă de lumina înțelepciunii, a repetat: Luați seamă că a trecut numai 13 ani dela încheerea păcii. Abia o jumătate de generație! Aduceți-vă aminte că noi, că toți oamenii necesită timp: dați-ne timp! „Aci se află Lincoln printre oameni“, încheie publicistul american articolul său din „Daily News“.

ADMINISTRATIVE. — Puțini știu cât de complicată este organizația unei reviste de probleme cum este „Societatea de mâine“, și câtă risipă de energie reclamă ea. Intelectualitatea cititoare a sărăcit cumplit, iar indiferența fericiților cari teaurizează la ciorap e notorie.

Totus cei opt ani de existență ne-au cimentat în juru-ne prietenii, atașări, solidarizări cari nu se lasă înfrânt. Grație lor sperăm să nu intervenă nici o sincopă în apariția regulată și de nivel înalt.

Deci rugăm pe toată lumea să se pună în regulă cu plata abonamentului.

BIBLIOGRAFIE

Au apărut:

Tudor Vianu: **Arta și frumosul** (din problemele constituției și relației lor) în editura „Societății române filosofice“, 200 pagini, lei 100.

Marta D. Rădulescu: **Mărgele de măceș** (povestiri de vacanță). Serisul Românesc, Craiova, lei 60.

Elie Bufnea: **Cruciați, tirani și bandiți** (în Siberia lui Kolciak). 2 volume 160 lei.

Paul P. Nițescu: **Proprietatea parcelară și raționalizarea agricolă**. Cluj. 1931.

Citiți:

DIN PROBLEMELE CULTURII EUROPENE

de

N. BAGDASAR

Un volum de 150 pagini, lei 50. Comenzile se fac la Administrația „Revistei de Filosofie“, str. Rozelor 9, București VI.